

MŠ LADOVA 1676, LITVÍNOV

ZAHRADA, VE KTERÉ SE ŽIJE

PO STOPÁCH FILIPA

CELOROČNÍ PLÁN EVVO

2013/2014

MŠ LADOVA 1676, LITVÍNOV

ZAHRADA, VE KTERÉ SE ŽIJE

PO STOPÁCH FILIPA

Na projektu spolupracovaly učitelky:

Zástupkyně pro předškolní vzdělávání: Miroslava Samková

Mgr. Lucie Jedináková

Martina Kunstová

Miroslava Obrdová

Litvínov 2013

Název: Zahrada, ve které se žije - Po stopách Filipa, Celoroční plán EVVO

Anotace projektu:

Projekt je zaměřen na poznávání přírody a ochranu životního prostředí. Klade důraz na bezprostřední kontakt s přírodou, na její pozorování a poznávání praktickou činností. Vede děti k ekologickému myšlení a jednání na základě vlastních prožitků a zkušeností po stopách kamaráda Filipa. Vytvořením přírodního prostředí na naší školní zahradě chceme nabídnout zdroj poznání, krásy a místo k relaxaci dětem docházejícím do mateřské školy, jejich rodičům, ale i širší veřejnosti, která naši školní zahradu při různých slavnostních příležitostech navštěvuje.

Obsah

MOTTO	8
MOTIVAČNÍ PŘÍBĚH	8
CÍL PROJEKTU.....	9
FORMY A METODY PRÁCE	9
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Z RVP PV)	10
OBSAH – vzdělávací nabídka	11
1. Babiččina bylinková zahrádka.....	12
1.1 Charakteristika	13
1.2 Dílčí vzdělávací cíle	13
1.3 Očekávané výstupy.....	14
1.4 Vzdělávací nabídka	15
1.5 Pomůcky	19
1.6 Spolupráce.....	19
2. Kompostér – žížalí a zvířecí ZOO.....	20
2.1 Charakteristika.....	21
2.2 Dílčí vzdělávací cíle	21
2.3 Očekávané výstupy.....	22
2.4 Vzdělávací nabídka	22
2.5 Údržba kompostéru v jednotlivých ročních obdobích	24
2.6 Co lze kompostovat	24
2.7 Materiály nevhodné ke kompostování.....	25
2.8 Třídíme v kuchyni mateřské školy	25
3. Mlhoviště pro radost i osvěžení	28
3.1 Charakteristika.....	29
3.2 Dílčí vzdělávací cíle	29
3.3 Očekávané výstupy.....	29
3.4 Vzdělávací nabídka	30
4. Vrbové schovávačky	31
4.1 Charakteristika.....	32
4.2 Dílčí vzdělávací cíle	32
4.3 Očekávané výstupy.....	33
4.4 Vzdělávací nabídka	34

4.5 Praktické činnosti	35
5. Ranní ptáče dál doskáče	37
5.1 Charakteristika.....	38
5.2 Dílčí vzdělávací cíle	38
5.3 Očekávané výstupy.....	39
5.4 Prvky hmatového chodníku.....	39
5.5 Vzdělávací nabídka	40
6. Jedlá zahrada	42
6.1 Charakteristika.....	43
6.2 Dílčí vzdělávací cíle	43
6.3 Očekávané výstupy.....	44
6.4 Vzdělávací nabídka	45
6.5 Údržba	46
7. V říši veverek	48
7.1 Charakteristika.....	49
7.2 Dílčí vzdělávací cíle	49
7.3 Očekávané výstupy.....	50
7.4 Vzdělávací nabídka	51
7.5 Údržba	53
8. Šel zahradník do zahrady.....	54
8.1 Charakteristika.....	55
8.2 Dílčí vzdělávací cíle	55
8.3 Očekávané výstupy.....	56
8.4 Vzdělávací nabídka	57
8.5 Údržba	59
9. Hledání tajemství Filipovy zahrady.....	60
9.1 Charakteristika.....	61
9.2 Dílčí vzdělávací cíle	61
9.3 Očekávané výstupy.....	61
9.4 Vzdělávací nabídka	62
9.5 Údržba	62
10. Domečky pro zvířátka.....	63
10.1 Charakteristika.....	64
10.2 Dílčí vzdělávací cíle	64

10.3 Očekávané výstupy	64
10.4 Vzdělávací nabídka	65
10.5 Údržba	67
11. Tajemství kamenného a dřevěného světa	68
11.1 Charakteristika.....	69
11.2 Dílčí vzdělávací cíle	69
11.3 Očekávané výstupy.....	69
11.4 Vzdělávací nabídka	70
11.5 Údržba	71
12. Tok života.....	72
12.1 Charakteristika.....	73
12.2 Dílčí vzdělávací cíle	73
12.3 Očekávané výstupy.....	73
12.4 Vzdělávací nabídka	74
12.5 Údržba	75
13. Čáry, máry obrázky.....	76
13.1 Charakteristika.....	77
13.2 Dílčí vzdělávací cíle	77
13.3 Očekávané výstupy.....	77
13.4 Vzdělávací nabídka	77
13.5 Údržba	78
14. Zacvič si s Filipem	79
14.1 Charakteristika.....	80
14.2 Dílčí vzdělávací cíle	80
14.3 Očekávané výstupy.....	80
14.4 Vzdělávací nabídka	81
14.5 Údržba	82
15. Živá voda pro ptáčky.....	83
15.1 Charakteristika.....	84
15.2 Dílčí vzdělávací cíle	84
15.3 Očekávané výstupy.....	84
15.4 Vzdělávací nabídka	85
15.5 Údržba	86
16. Centrum našeho poznání	87

16.1 Charakteristika.....	88
16.2 Dílčí vzdělávací cíle	88
16.3 Očekávané výstupy.....	88
16.4 Vzdělávací nabídka	89
16.5 Údržba	89
17. INFORMAČNÍ TABULE.....	91
17.1 Charakteristika.....	92
17.2 Dílčí vzdělávací cíle	92
17.3 Očekávané výstupy.....	92
17.4 Vzdělávací nabídka	93
Použitá literatura.....	95

MOTTO

„ Každé dítě by mělo mít svůj vlastní svět, kde jsou bábovičky z písku, luční kobylky, vodní brouci, pulci, žáby, motýli, lesní jahody, třešně, žaludy, kaštany, lezení po stromech, brouzdání se potokem, lekníny, veverky, netopýři, včely, morčata, štěňata, strniště, smrkové šišky, oblázky, písek, hadi, borůvky a sršni. Každé dítě, které o tento svět přijde, zároveň přijde i o nejlepší zdroj své výchovy. Tím, že se s jednotlivými složkami tohoto světa seznámí, se dostane do styku s harmonií přírody. Toto poučení je nenásilné, přirozené a celistvé.“ (LUTHER BURBANK 1907)

MOTIVAČNÍ PŘÍBĚH

Žil, byl jeden chlapec, který se jmenoval Filip. Ze všeho nejraději si Filip hrál a radoval se s kamarádem Tomem a se svou mladší sestrou Klárkou. Jejich nejlepším zvířecím kamarádem byl kocour Mňour a pes Max. Filip velice rád objevoval různá tajemství.

Byly prázdniny a Filip šel společně s kamarády kolem MŠ Laduška v Litvínově, kam chodí malá Klárka do školky. Najednou všichni něco uslyšeli. Bylo to sténání, které vycházelo ze zahrady. V koutku zahrady seděla paní, která byla smutná. Měla na sobě modrý plášť a zelené šaty.

Děti přišly k paní blíže a zeptaly se jí, co se jí stalo a zda jí mohou pomoci. Byla to Modrá babička, která jim pověděla, že by se ráda opět smála, kdyby v zahradě bylo větší veselí a život. Všichni společně přemýšleli, jak by jí mohli pomoci. Filip tedy zavolal doktoru Přírodovi. Doktor Příroda přemýšlel tak dlouho, až na to přišel. Začal stavět na zahradě domečky pro zvířátka, jako je hmyz, také budky a ptačí napajedla pro ptáčky. Připravil si kouzelná semínka bylinek a květin a vyséval je do hlíny. Vytvořil krásné záhonky, které voněly a byly pestré. Zasadil i semínka zeleniny.

Byla to krása, co vytvořil doktor Příroda. Stále ale měli všichni pocit, že zahradě něco schází. Přišla na to malá Klárka. Věděla, že až půjde po prázdninách do školky, bude si chtít na zahrádce hrát. Doktor Příroda a děti postavili spousty dalších zákoutí a míst pro hraní a učení se v přírodě.

A co na to všechno Modrá babička? Její oči jí opět zářily radostí. Byla veselá a šťastná. Chtěli byste vědět více o kouzelných místech na zahradě? Tedy, běžte se na ně všichni podívat.

Filipovy stopy vás zavedou ke všem místům, která jsou stále ještě pro vás tajemná. Když ale tato tajemná místa odhalíte, pak uvidíte, co jste ještě neviděli.

CÍL PROJEKTU

Cílem projektového záměru je přeměna venkovního prostředí školního zařízení na „učebnu pod širým nebem“, která se stane nedílnou součástí výukového plánu mateřské školy se zcela novými prvky v duchu hesla „škola hrou“.

Rozmanité, proměnlivé zahrady pozitivně ovlivňují vztah dětí k přírodě, stejně jako rozvíjí osobnost dítěte po všech stránkách. Zážiteková forma vzdělávání může přispět a pomoci ukotvit sociálně přijatelné chování, čímž výrazně pomoci jedinci v jeho začlenění do společnosti.

Návrh řešení přírodní zahrady se zaměřením na environmentální výchovu rozšíří nabídku aktivit mateřské školy a podnítl zájem dětí o přírodu. Výukově orientovaná programová náplň zahrady napomůže rozvíjet a formovat kladný vztah nejmladší generace k přírodě a k životnímu prostředí.

Ekologicky zaměřená zahrada se stane ukázkou environmentálního přístupu k zakládání zahrad při školských zařízeních.

FORMY A METODY PRÁCE

- Pozorování – spontánní, záměrné - umět dobře pozorovat je základní dovedností.
- Smyslové podněty – v dostatečném množství a kvalitě – hmatová krabice, čichové dózičky, zvukové krabičky, procvičování chuti, zraku.
- Experimenty – dávají dětem jedinečnou možnost poznání na základě vlastní zkušenosti.
- Vyprávění příběhů – děti jsou vděčnými posluchači zajímavých příběhů, měly by to být příběhy, které přináší naději a touhu po proměně k lepšímu a pobídku k poznávání.
- Práce s knihou – jak s knihou zacházíme, učíme se v ní hledat, listovat a „číst“.

- Exkurze – přiblížení dětem reálného života v různých oblastech života a práce. Pokud mají děti možnost si činnost vyzkoušet, pochopí náročnou a obtížnou cestu k výsledku.
- Beseda – každý člověk, který něco dělá se zaujetím a s láskou, může dětem předat své nadšení.
- Dramatická výchova – dítě má možnost se plně zapojit do výuky podle svých individuálních možností a předpokladů.
- Práce – jedná se o napodobování práce dospělých, práce spěje k určitému cíli.
- Slavnost – pomáhá dětem vnímat řád roku, připravujeme se na ně, zdobíme prostory, těšíme se, vše děláme společně.

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (Z RVP PV)

- Vnímá, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý.
- Osvojí si elementární poznatky o okolním prostředí.
- Má povědomí o významu životního prostředí pro člověka;
- Poznává a pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno.
- Vyjadřuje samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, prožitky, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách.
- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslí, maluje, modeluje, konstruuje, tvoří z různých materiálů, přírodnin).
- Vyjadřuje se prostřednictvím hudebních a hudebně - pohybových činností, zvládá dovednosti vokální i instrumentální.
- Naučí se z paměti krátké texty.
- Postupně zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci.
- Spolupracuje s ostatními.
- Uplatňuje svá práva, přání a potřeby s ohledem na druhého, řeší konflikty dohodou.
- Je citlivý ve vztahu k živým bytostem, přírodě i věcem.
- Těší se z hezkých a příjemných zážitků, přírodních krás.
- Sdílí zájem a odpovědnost vůči společenství (obci), zemi a prostředí, ve kterém žije.

- Přijímá změny a aktivně se s nimi vyrovnává.
- Kriticky myslí a umí si vybírat.
- Nese za svou volbu odpovědnost.
- Rozpoznává problémy a řeší je.
- Je tvůrčí a má představivost.

OBSAH – vzdělávací nabídka

Na cestě za poznáním a ochranou přírody nás bude v průběhu celého školního roku provázet kamarád Filip, který nám odhalí tajemství a zákoutí naší zahrady. Všichni půjdeme po jeho stopách.

Stopy nás dovedou k imaginárním přírodním ostrovům:

1. BABIČČINA BYLINKOVÁ ZAHRÁDKA
2. KOMPOSTÉR – ŽÍŽALÍ A ZVÍŘECÍ ZOO
3. MLHOVIŠTĚ PRO RADOST I OSVĚŽENÍ
4. VRBOVÉ SCHOVÁVAČKY
5. RANNÍ PTÁČE DÁL DOSKÁČE
6. JEDLÁ ZAHRADA
7. V ŘÍŠI VEVEREK
8. ŠEL ZAHRADNÍK DO ZAHRADY
9. HLEDÁNÍ TAJEMSTVÍ FILIPOVY ZAHRADY
10. DOMEČKY PRO ZVÍŘÁTKA
11. TAJEMSTVÍ KAMENNÉHO A DŘEVĚNÉHO SVĚTA
12. TOK ŽIVOTA
13. ČÁRY, MÁRY OBRÁZKY
14. ZACVIČ SI S FILIPEM
15. ŽIVÁ VODA PRO PTÁČKY
16. CENTRUM NAŠEHO POZNÁNÍ
17. INFORMAČNÍ TABULE

1. Babiččina bylinková zahrádka

Ilustrační foto

1.1 Charakteristika

Záměrem vzdělávání v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí. Dětský svět a vědomosti o něm obohatíme tím, že děti od malička vedeme k lásce k přírodě, ke všemu živému. Čerstvé aromatické bylinky poslouží jako výborné a zdravé koření, připravíme z nich léčivé nálevy, obklady a koupele, pokrmy, čaje. Jsou krásné na pohled, provoní zahradu i školku, odpuzují mnohé škůdce, dávají potravu včelám, čmelákům a motýlům. Pěstování bylin je pro dítě činnost zábavná i vzdělávací a mnohdy si ani neuvědomujeme, co všechno se při ní naučí. Sazení, kypření půdy a zalévání je vlastně hra, dítě si rovněž osvojuje jednoduché pracovní dovednosti, rozvíjí svoji obratnost, dozvídá se o potřebných podmínkách pro růst rostlin. Současně se učí poznávat a pozorovat nejen samotné bylinky, jejich růst a proměny, ale i život kolem nich (včely, motýli, hmyz, ptáci apod.). Významným momentem je zapojování rodičů, neboť i oni se mají u nás co naučit a jejich kladný přístup k práci mateřské školy se odráží v další vzájemné spolupráci. Spolupráce s kuchyní mateřské školy je také velmi přínosná pro zdraví dětí.

1.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností.
- Osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví.
- Vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu.
- Rozvoj komunikativních dovedností.
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.).
- Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření).
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v dětské herní skupině).
- Rozvoj kooperativních dovedností.
- Vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, rozvoj dovedností umožňující tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat.
- Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí.

1.3 Očekávané výstupy

- Zvládá běžné způsoby pohybu v různém prostředí (užívá různé zahradní náčiní, pohybuje se ve skupině dětí, na zahradě, záhonku, zalévá bylinky, okopává, odpleveluje).
- Zvládá jemnou motoriku, zachází s nástroji, náčiním a materiálem, rostlinkami.
- Zvládá jednoduchou obsluhu pracovní úkony (postará se o náčiní, uklidí po sobě, udržuje pořádek, zvládá jednoduché úklidové práce, práce na zahradě).
- Rozlišuje, co prospívá zdraví a co mu škodí.
- Má povědomí o významu péče a čistoty zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy (bylinkové pokrmy, aktivní pohyb při obdělávání zahrady, záhonku, pobyt na čerstvém vzduchu)
- Pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno
- Učí se nová slova a aktivně je používá (názvy bylin)
- Formuluje otázky, odpovídá.
- Vyjadřuje samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity.
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si (nového, změněného (rostoucí bylinka)
- Zaměřuje se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhaluje podstatné znaky, vlastnosti bylinek, nachází společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)
- Chápe elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívá (porovnává, uspořádává, třídí dle určitého pravidla – plevel, rostlinka, kámen, hlína, pozná více, stejně, méně, první poslední apod.)
- Řeší problémy, úkoly a situace, myslí kreativně, předkládá nápady.
- Uplatňuje své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (přijímá a uzavírá kompromisy, řeší konflikt dohodou).
- Dodržuje dohodnutá a pochopení pravidla vzájemného soužití a chování na zahradě.
- Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí (dbá o pořádek a čistotu, stará se o rostliny, chrání přírodu, živé tvory apod.).

1.4 Vzdělávací nabídka

- Vybudování záhonku s cílem ukázat dětem praktickou práci na zahradě: úprava půdy, zasazení semínek, sazeniček, zalévání, okopávání, odstraňování plevelu, seznámení dětí s principem fotosyntézy
- Bylinkové polštářky, voňavé pytlíčky - sušenými bylinkami, obsahujícími éterické oleje, je možné plnit lněné nebo bavlněné povlaky. Bavlněné polštářky může ušít nějaká maminka, děti vnímají vůni bylin.
- Bylinkový čaj – sušenou nebo čerstvou bylinku zalijeme vroucí vodou, necháme 10 minut odstát, scedíme a můžeme pít. Různé bylinky mají různé chutě a účinky: meduňka uklidňuje, máta uvolňuje horní cesty dýchací, kopřiva pročisťuje organismus...
- Bylinkové nápoje, teplé i studené. K použití jsou vhodné bylinky čerstvé i sušené.
- Tvarohová pomazánka – tvaroh, sůl, bylinka (petrželka, řeřicha, pažitka) - utřeme tvaroh se solí a přidáme nadrobno nasekanou bylinku. Pomazánku namažeme na pečivo.
- Bylinkové máslo – máslo, sůl, bylinka (řeřicha, petrželka, pažitka, bazalka), popř. česnek - utřeme máslo se solí, přidáme nasekanou bylinku a rozetřený česnek (jen, pokud děti mají rády) a natřeme na pečivo.
- Pampeliškový sirup - 2 litry pampeliškových květů bez stopek, 1,5 l vroucí vody, 1,5 kg cukru, 3-4 citróny - Natrháme s dětmi pampeliškové květy (můžeme i sedmikráskové), propláchneme je studenou vodou, aby utekli všichni broučci, zalijeme 1,5 litrem vroucí vody a necháme zakryté stát v chladnu do druhého dne. Další den přecedíme přes plátno do čistého hrnce, přidáme 1,5 kg cukru, přecezenou vymačkanou šťávu z 3 citrónů a za stálého míchání svaříme na sirup asi 20 minut. Nalijeme do vroucí vodou vymytých lahvíček a uzavřeme víčkem. Sirup je dobrý do bylinných čajů nebo samostatně po lžičkách proti kašli. Sirup můžete konzumovat ve škole/školce nebo si ho děti mohou vzít domů dát ochutnat rodičům.
- Bezový sirup - 20 květů bezu černého, 2 citróny, 2 kg cukru, třilitrová sklenice, 2 l vody - do sklenice dejte květy bezu, zalijte 2 l vody a přidejte nakrájené citróny. Nechejte

do druhého dne odstát a poté přeced'te do hrnce (nejlépe přes plátýnko či utěrku) a vymačkejte veškerou vodu a šťávu z citrónů. Přidáme 2 kg cukru a zahříváme až k varu. Poté přelijeme do vroucí vodou vymytých sklenic a zavíčkujeme. Pijeme jako ovocné šťávy ředěné vodou.

- Dětská káva
 - I když čekanku přímo nepěstujete na zahrádce, může se vám tam objevit sama nebo na ni narazíte na procházce. Uvařte si s dětmi koupenu Meltu a prozrad'te jim, že Melta je upražený kořen té krásné modře kvetoucí rostlinky, kterou dobře znají. Děti ji často pijí s mlékem a cukrem, můžete ale okusit (alespoň doušek) i chuť pravé černé Melty.
- Chlebičky jako malované
 - Mnoho květiněk, které vidáváme na louce či na zahrádce jsou nejen krásné, ale i chutné. Máte-li k svačině chleba s pomazánkou, ozdobte si ho třeba květy fialek, sedmikrásek, slézu či lichořeřišnice. Některé děti vytvoří z květů na krajíci veselý obličej, sluníčko či jiný veselý obrázek. Kdo ví? Třeba jim „sváča“ bude dokonce víc chutnat.
- Pozorování růstu a kvetení bylin. Poté možno výtvarně ztvárnit, rozvoj fantazie, představivosti.
- Pozorování ptáků, motýlů, užitečného hmyzu, rovnováha ekosystému.
- Pěstební pokusy dětí- experimenty s klíčením rostlinek. Předškoláci pozorují proces klíčení, růstu tvorbu listů a květů, opylování, učí se péči o rostlinky, zalévání a odstraňování plevelu. Co potřebuje rostlina k životu.
- Barevné paletky. Vytvoříme paletky, na které nalepíme oboustrannou pásku. Děti sbírají bylinky – lístečky, kvítky a lepí je na oboustranné pásky na paletce.
- Rozvoj smyslového vnímání.
- Poznávání a pojmenování bylin.
- Péče o rostliny v průběhu roku.
- Využití dětské literatury, pohádek, naučné literatury.
- Vedení ke zdravému způsobu života a zlepšení chápání životního prostředí.
- Nabídnout využívání zahrádky i ZŠ.
- Čichové pexeso – plní se bavlněné pytlíčky kořením, bylinkami. Pytlíčky vycpeme vatou, aby se zdroj vůně nedal nahmatat, a zavážeme.

- Hra na hlazení – děti mají za cíl pohladit co nejvíce různých věcí, přírodnin s odlišnými povrchy a najít a vzít si do ruky to, co je jim nejpříjemnější
- Přírodní pexeso – Na šátku na zemi leží přírodniny nasbírané v blízkém okolí (klacík, žalud, peříčko, ulita, šípek, kámen, bylina.). Dětem je ukážeme jen na chvíli (např. minutu), děti si je zkusí zapamatovat a tytéž najít a přinést.
- Třídění přírodnin + skládání mandal – na procházkách, v zahradě s dětmi nasbíráme co nejvíce různých přírodnin, potom je roztřídíme, můžeme si povědět, ze kterých stromů a rostlin přírodniny jsou. Můžeme z nich nakonec vytvořit obrázek, velkou mandalu na zem nebo každý svou. (V případě, že si každý bude dělat svou mandalu, jako podložku je dobré použít čtverec smirkového papíru – přírodniny na něm nekloužou)
- Péče o rostlinky i ve třídě. Pozorování rostoucí rostlinky venku a ve třídě. Hledání rozdílů.
- Jak chráníme rostlinky před mrazem? Názorné ukázky – listí, chvojí, sněhová přikrývka, drť.
- Frotáž – s sebou měkký papír a pastely nebo voskovky. Papír položit na bylinku, květ, kmen stromu a celou plochou pastelou nebo voskovky přejíždět přes papír. Děti se naučí spolupracovat – jeden vždy drží papír na stromě, druhý kreslí, poté se vystřídají.
- Vonný koktejl – každé dítě má svůj hrneček a sbírá do něj bylinky různých vůní a vytváří si tak vonný koktejl. Poté si ho může zalít horkou vodou a připravit bylinný čaj.
- Malování přírodninami – vyzkoušíme různé přírodniny, bylinky, zda se s nimi dá malovat na papír. Zjistíme, že mnoho věcí zanechává stopy – zelené listy, barevné bobule (bezinky, borůvky...), navlhčená hlína, různě barevné kvítí.. Fantazie se meze nekladou
- Pokus „plave-neplave“ – nasbíráme různé přírodniny a byliny i květy a v akváriu či jiné průhledné nádobě zkusíme, které předměty plavou a které se potopí.
- Dotýkaná – děti si u záhonku bylinek sednou do dřepu, zavřou oči a rukama osahávají všechno kolem sebe, všechno, co cítí pod rukama.
- Bylinkové mýdlo – neparfémované mýdlo na praní nebo zbytky mýdel, struhadlo, sušená bylina (např. levandule či měsíček) - Mýdlo nastrouháme na co nejjemnější kousky. Sušené bylinky rozdrolíme nadrobno a pak zalijeme horkou vodou, necháme 15 minut stát a vodu slijeme. Bylinky

smícháme s nastrouhaným mýdlem v poměru 1:1, hmotu hněteme, dokud není homogenní a tvárná jako modelína. Mýdlo vytvarujeme, necháme uschnout a můžeme používat nebo darovat někomu milému.

- Otisknutí do písku, hlíny, bláta – různé přírodniny, bylinky (kameny, mušle, ulity, dřívka..)
- Hledáme skřítky – Podle názvu skřítky vyhledat stromy, květiny, byliny a pozorovat lupou, hmatem, čichem a sluchem. Každé dítě má lupu, krabičku (kulatou od sýra), a květinovou papírovou paletku. Učitelka pojmenuje skřítky a děti se postaví na to místo, kde tohoto skřítky můžeme najít: „Skřítek Trávníček – na travičku, skřítek pařízek – k pařezu, skřítek Jahodníček – k jahodníku, skřítek Bukáček – k buku, skřítek Levandulovník – k levanduli, skřítek Mateřídoušník – k mateřídoušce... Děti ohmatávají, očichávají kůru stromů, květiny i byliny. Vše pozorují lupou, vyprávějí, co všechno pod lupou vidí, sledují své pocity. Pozorují květy, na stromech pupeny, mladé lístečky a porovnávají jejich tvar. Na jehličnatých stromech pozorují malé zelené výhonky. Přitom si děti doplňují paletky a krabičky.
- Co do přírody nepatří – vyhledat v záhoně předměty, které tam nepatří. Pomůcky: velké sáčky. Motivace: „Děti, slyšíte to tiché sténání? To pláčou bylinky v záhonku, protože tam jsou věci, které do přírody nepatří. Tyto věci by mohli ublížit bylinkám, žížalám, broučkům, motýlům, hmyzu, který se tu objevuje. Protože jsme ochránci přírody a chceme, aby byl záhonek zdravý a zvířátkům a hmyzu se tu líbilo, tak záhonku pomůžeme. Pomůžeme skřítkovi uklidit papír, sklo, sáčky, plechovky... Děti na tyto předměty ukazují a učitelka je dá do sáčku, který pak odnese s dětmi do kontejneru.
- Sběr a lisování rostlin s babičkou kořenářkou – vytvoření metodického materiálu - Herbáře
- Ochránci přírody – na záhonku si děti trhají bylinky na paletku, až přijdou k místu, kde mezi bylinami vyrostla lízátko. To je dárek od skřítků, kterým děti pomohly, aby byl záhon krásnější a zdravější. Přijde bylinková víla babička kořenářka a poděkuje dětem za to, jak byly pilné a procovité při úklidu odpadu a zaspívá s dětmi veselou písničku o nějaké bylince. Děti víle prozradí, kam vysbíraný odpad zahodí. Každé dítě dostane od víly babičky kořenářky ocenění – medaili s nápisem „Ochránce přírody“.

1.5 Pomůcky

- motyčky, hrabičky, lopatičky, kyblíčky, konvičky na zalévání, voda, hnojivo, mikroskop, lupa

1.6 Spolupráce

- s rodiči, veřejností, ZŠ, Schola Humanitas, školní kuchyně

2. Kompostér - žížalí a zvířecí ZOO

Ilustrační foto

2.1 Charakteristika

Každé dítě školou povinné dnes již ví, jak správně třídit odpad. Ve většině českých měst a obcí probíhá tříděný sběr papíru, plastů a skla a někde i nápojových kartonů. Jak ale naložit s dalším významným odpadem, který vzniká v našich kuchyních a zahradách, s bioodpadem? Pojďme to společně naučit naše děti ještě před povinnou školní docházkou, bude to nejen ku prospěchu, ale také zábava pro děti. Předškoláci budou pozorovat ještě nepoznané drobné živočichy, které napomáhají při rozkladu bioodpadu. Podílí se na něm bakterie, houby a další živočichové. Hlístice, roztoči, chvostoskoci, mnohonožky a žížaly významně přispívají k tvorbě kompostu. Organismy potřebují dostatek vzduchu a vody, proto je třeba sledovat vlhkost kompostu a přehazovat ho. Děti se budou učit, co do kompostu patří a co nepatří. Budeme spolupracovat s rodinou, školní jídelnou, školníkem, žáky Základní školy a společně vytvářet v tříkomorovém kompostéru hnojivo, které využijeme při práci na zahradě, k hnojení rostlin.

2.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsah pohybu při přehazování kompostu, roznášení zeminy na záhonky, pod keře).
- Rozvoj a užívání všech smyslů.
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- Vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti.)
- Poznávání pravidel společného soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí.
- Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, zahradou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí.

2.3 Očekávané výstupy

- Dítě zvládne základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (užívá různé náčiní, pohybuje se ve skupině dětí, na zahradě mateřské školy, na záhonku apod.).
- Vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (sluchově rozlišuje zvuky, vydávající drobní živočichové jak v kompostu, tak v celé zahradě – zpěv ptáků apod., zrakově rozlišuje různé prvky bioodpadu, hádá, z čeho pochází – slupky od brambor, mrkve, ohryzky od jablka aj., rozlišuje vůně a zápach z kompostéru, vnímá hmatem zeminu a chutí ovoce a zeleninu ještě před vyhozením do bioodpadu.
- Zaměřuje se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhaluje podstatné znaky, vlastnosti bioodpadu, nachází společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)
- Je citlivé ve vztahu k živým bytostem, drobným živočichům, k přírodě i k věcem.
- Uplatňuje své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajuje svůj postoj, nebo názor, respektuje jiný postoj a názor), přijímá a uzavírá kompromisy, řeší konflikt dohodou
- Dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití na zahradě a ve vztahu s nakládáním s bioodpadem.
- Utvoří si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim.
- Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí (nakládá vhodným způsobem s odpady, stará se o rostliny, záhonky – hnojí a používá přitom zeminu z kompostéru, chrání přírodu a živé tvory, nacházející se v zemině)

2.4 Vzdělávací nabídka

- Pozorování drobných živočichů a žížal v kompostu pouhým okem, ale i lupou, či mikroskopem
- Pozorování zvýšené teploty v kompostu – pomocí teploměru, ale také hmatem „Dítě si navlékne na ruku igelitový pytlík, či gumové rukavice a porovnává teplotu se vzduchem a teplotou v kompostu
- Pozorování tlení přírodního materiálu v kompostu – den ode dne, pozorování změn barev materiálu, případně tvaru, vůně, fotografování změn

- Experiment – vložení nevhodného materiálu do kompostu „Co se s ním stane?“
- Přihazování shrabaného listí – při práci na zahradě v období na jaře a na podzim.
- Žížalárium, farma žížal - ve třídě – do třílitrové sklenice s hlínou a pískem – plníme střídavě, nasbíráme několik žížal. Na vrh posypeme suché listí. Přikryjeme tmavou látkou – po týdně pozorujeme za sklem cestičky. Žížalám dáváme to, co mají rády – např. spadané listí, slupky ovoce, atd. Povídáme so o významu žížal pro půdu.
- Odnášení černé zeminy na záhonky nebo ke stromkům
- Co jsi nahmatalo? V sáčku mám několik materiálů, se kterými byly děti předem seznámeny (např. slupky od brambor, skořápky od vajíček, ohryzky od jablka, rohlík, chleba, listy, trávu apod.) Děti mají za úkol na základě hmatu – poslepu poznat o jaký bioodpad se jedná.
- Vyrobení vlastního kukátka – ke sledování drobných živočichů a žížal v kompostu – z roličky od toaletního papíru, či roličky od kuchyňských utěrek – ozdobit, lepením, stříháním, různých symbolů vycházejících z kompostu
- Práce s knihou, encyklopedií – vyhledávání drobných živočichů, které jsme si vyzorovali, vyfotili a vyhledali název
- Namalovaná zahrada – děti dostanou obrázky živočichů – přiřazují kam asi patří (hlemýžď na pařez, motýl na květinu, žížala do kompostéru, do půdy.)
- Zvíře, kterého se štítím - děti nakreslí zvíře z kompostu, kterého se nejvíce štítí. Rozhovor o tom, proč. Proč se nemají drobní živočichové v přírodě zabíjet, i když se jich štítíme.
- Hrajeme si na žížaly – válení sudů přes sebe, dotyk celým tělem.
- Řetězce – proč se nemá zvíře zabíjet, napojujeme na klubíčko (potravinový řetězec – slunce – květina – zajíc – liška – medvěd...)
- Pasti na brouky – do země, do kompostu dáme kelímek, do něho návnadu (kousek sýra, pečiva, masa, jablka), kolem čtyři kameny, na ně položíme dřevěnou destičku. Za několik dní chycené brouky z kelímku vysypeme na velký bílý tác, pozorujeme, co jsme ulovili, brouky pak pustíme. Také si je nakreslíme. Pastí si děláme víc, na různých druzích půdy a s různými návnadami.

2.5 Údržba kompostéru v jednotlivých ročních obdobích

- Lze udržovat během celého roku, umístíme ho do polostínu.
- Kompost se zakládá ve vrstvách. Ke každé vrstvě cca 25 cm přidáme hrst vápna s rychlým účinkem proti překyselení a startér kompostu. (Tento prášek nám pomůže změnit odpad během 8-12 týdnů na kompost.)
- Kompost by měl být vysoký asi jeden metr.
- Když dosáhne této výšky, přikryjeme jej a budeme trpěliví.
- Chceme-li proces trošku urychlit, kompost párkrát přeházíme.
- Když je kompost příliš suchý, jednoduše jej zalijeme vodou.

2.6 Co lze kompostovat

a) Z domácnosti / z mateřské školky – třídy, kuchyně:

- zbytky ovoce a zeleniny (včetně citrusových plodů)
- kávové a čajové zbytky
- zbytky pečiva
- skořápky z vajíček a ořechů
- lepenka, papírové kapesníky, ubrousky
- podestýlka domácích býložravých zvířat

b) Ze zahrady:

- posekaná tráva, listí, větvičky
- plevele, zbytky zeleniny
- piliny, hobliny, kůra
- popel ze dřeva
- trus býložravých hospodářských zvířat
- peří, chlupy, vlasy

2.7 Materiály nevhodné ke kompostování

- kosti, odřezky masa, kůže (lze kompostovat, avšak vždy by měla proběhnout tzv. hygienizace, která zajistí usmrcení původců chorob)
- stolní oleje a tuky (v menším množství lze kompostovat, vhodné je nechat je nasáknout do savého materiálu – ubrousků, pilin apod.)
- rostliny napadené chorobami (mozaika tabáku, spála růžovitých, šarka slivoní, nádorovitost košťálovin, rez fazolová, bílá sklerotiniová hniloba salátu), vykvetlé plevele
- chemicky ošetřené materiály – zbytky barev, laků apod.
- popel z uhlí, cigaret
- prachové sáčky z vysavače
- exkrementy masožravých zvířat
- časopisy
- plasty, sklo, kovy, kameny

Na kompost lze ukládat veškerý „zelený“ odpad ze tříd včetně rostlinného odpadu z kuchyně. Tento odpad nesmí obsahovat živočišné zbytky (maso, kosti, mléčné výrobky apod.) a zbytky vařených jídel. Na živočišný odpad a zbytky jídel se vztahuje nařízení o vedlejších živočišných produktech, které požaduje vyšší stupeň hygienizace, než je možné dosáhnout v běžném kompostu.

2.8 Třídíme v kuchyni mateřské školy

a) Nádoby na bioodpad

Bioodpad budou pí. kuchařky shromažďovat odděleně od ostatního odpadu. Výhodné je bioodpad ukládat do nádob, které umožňují jeho odvětrávání a vysoušení. Významně se tak snižuje hnití a tím i zápach bioodpadu. V uzavřeném koši se u dna může vytvořit zvodnělý výluh, ve kterém odpad začne velmi brzy zahnívat. Abychom tomuto stavu předešli, budeme bioodpad ukládat do odvětrávaných košů či do speciálních keramických kuchyňských nádob. Pro větší pohodlí využijeme speciální kompostovatelné sáčky, které lze kompostovat i s bioodpadem. Shromážděný bioodpad uložíme do zahradního kompostéru či do sběrné nádoby na bioodpad.

b) Kompostovatelné sáčky

Základní výhodou těchto sáčků je jejich paropropustnost, tj. odvod vodní páry (pozor, nesmí nám ze sáčku téct voda!). Dochází tak k postupnému vysoušení bioodpadu a tím pádem snížení jeho hnití a zápachu. Sáček umístíme do nádoby, která odvětrávání umožní, ideálně do speciálního koše na bioodpad, ve kterém sáček volně visí. Pokud je sáček v běžném odpadkovém koši, nedochází k efektivnímu vysoušení bioodpadu, pára kondenzuje na stěnách a dně nádoby, vzniká zde tekutý výluh, ve kterém může docházet k hnití a nepříjemnému zápachu.

Manipulace se sáčkem je velmi snadná a hygienická, odpadne nám nepříjemné vymývání košů - po naplnění stačí sáček vyjmout z koše a i s obsahem uložit na kompost, do kompostéru nebo do sběrné nádoby na bioodpad.

odvětrávaný koš s kompostovatelným sáčkem

c) Rady a tipy pro kompostování sáčků v kompostérech

- Sáčky ukládejme do kompostéru vždy nezavázané. Zavázané balíčky omezují provzdušnění odpadu uvnitř sáčku a obtížně se homogenizují s ostatní kompostem.
- Sáček s bioodpadem po uložení do kompostéru musí být vždy zakryt dalším organickým materiálem. Kompostovatelný plast se ideálně rozkládá v prostředí kompostu, kde je dostatek vlhkosti, vzduchu a bakterií. Pokud sáček leží nezakrytý na povrchu kompostu, bioplast vysychá a degradační procesy se zpomalují.
- Sáčky v kompostéru musí být vždy proloženy dalším organickým materiálem. Jinak by sáčky v kompostéru mohly vytvořit kompaktní vrstvu a bránily by tak spontánnímu provzdušňování bioodpadu. Mohlo by pak dojít k nežádoucímu snížení odparu, nadměrnému zvlhčení a

zahnívání odpadu. Tím by se zároveň brzdil rozklad sáčků, neboť sáčky se bez přístupu vzduchu nekompostují.

- Pokud nedisponujeme jiným materiálem než bioodpadem, který do kompostéru budeme ukládat v sáčcích, tj. kompostujeme-li pouze kuchyňský bioodpad, je vhodné ze sáčku část bioodpadu usypat, aby se materiál k sáčkům dostal z obou stran. Další možností je neporušený sáček vysypat a použít jej v domácnosti ještě jednou ke sběru bioodpadů. Do kompostéru jej pak s bioodpadem uložíte po druhém použití.

3. Mlhoviště pro radost i osvěžení

Ilustrační foto

3.1 Charakteristika

Ve své době bývala mlhoviště nebo menší venkovní bazénky součástí téměř každé mateřské školy. Do dnešní doby se jich ale mnoho nezachovalo. Proto se nám naskytá jedinečná příležitost toto zařízení instalovat na zahradu v rámci environmentální výchovy. Tato zavlažovací technika nám pomůže udržovat zelenou zahradu dostatečně zavlaženou, ale také se dá využít jako prvek osvěžování předškolních dětí v době parních letních dnů. Naše mateřská škola má kapacitu okolo 150. dětí, proto bychom využívaly mlhoviště pro zavlažování trávníku, květin, keříků přípojně rychloupínací sponou zahradní hadice a umístili je na různá místa školní zahrady.

3.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě.
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- Rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat.
- Seznamování s pravidly ve vztahu k druhému.
- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí.
- Seznamování se s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu.
- Rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám.

3.3 Očekávané výstupy

- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládá překážky, hází a chytá míč, pohybuje se ve skupině dětí, ve vodě).
- Má povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu, otužování, osvěžování.
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si.
- Vyjadřuje svou představivost v tvořivých činnostech (výtvarných, pohybových).
- Prožívá radost ze zvládnutého a poznaného.

- Dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování na zahradě školy s využíváním mlhoviště.
- Pochopí, že každý má ve společenství svou roli, podle které je třeba se chovat.
- Orientuje se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (na zahradě)
- Všímá si změn a dění v nejbližším okolí.
- Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí (zalévá trávník, rostliny, květiny).

3.4 Vzdělávací nabídka

- Lokomoční pohybové činnosti, hry (chůze, běh, poskoky a skoky, lezení), míčové hry.
- Zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační činnosti).
- Jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, oblékání, úklidu, úpravy prostředí, zalévání zahrady.
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru, pohodu prostředí.
- Záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností, jejich charakteristické znaky a funkce.
- Různé pohybové hry, hry rozvíjející tvořivost.
- Spontánní hra.
- Činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě.
- Činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu.

4. Vrbové schovávačky

Ilustrační foto

4.1 Charakteristika

Vrbové chýše – týpí (skryš, chýše, bunkr, iglú) a vrbové tunely slouží především dětem ke hraní. Vytváří tajuplný prostor, probouzí dětskou fantazii, zvědavost a pohyblivost. Jsou ideálním doplňkem dětských hřišť a školních zahrad. Tunely mohou být vystavěny v jakékoli délce i provedení a ve výšce, která bude vyhovovat dětem. Živé konstrukce mohou být vystavěny v kteroukoliv roční dobu. Práce s proutky i péče o ně se však podle ročního období liší. Od prosince do března budeme sázet ve spolupráci s rodiči, žáky ZŠ předem nezakořeněné proutky. Od května do října necháme proutky nejprve zakořenit, sázet je budeme do předem vykopané brázdy a denně zalévat po několik dalších měsíců. Budeme sledovat rozdíly v růstu jednotlivých staveb zasazené v jiném ročním období za odlišných podmínek. Na základě fotodokumentace budeme pozorovat změny v růstu dlouhodobě. Vrbový tunel a týpí bude předškolním dětem poskytovat úkryt před sluncem, zákoutí poskytující soukromí k hrám, pozorování rychlého růstu. Děti společně s paní učitelkou budou chodit pruty zalévat, dokud si vrby nezapustí kořínky a nezačnou využívat vodu podzemní. Vrbová chýše obsadí při dětských hrách samovolně vzniklé skupinky dětí, a proto by bylo dobré, postavit chýše alespoň dvě, které by spojoval vrbový tunel. Nabízený prostor potom dětem poskytlá příležitost k mezi skupinové komunikaci a dalšímu rozvíjení sociálních dovedností, seznámení se s jinou kulturou – Indiány, Eskymáky a jejich obydlím, způsobem života.

4.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace rozsahu pohybu), ovládnání pohybového aparátu a tělesných funkcí.
- Osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě.
- Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních).
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v dětské herní skupině, na školní zahradě mateřské školy).

- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat se, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané.
- Poznávání jiných kultur.

4.3 Očekávané výstupy

- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci ve vrbovém tunelu, ve vrbovém týpí.
- Ovládá dechové svalstvo, zachovává optimálně individuální držení těla.
- Zvládá jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (uklidí po sobě, zvládá jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)
- Správně vyslovuje, ovládá dech, tempo i intonaci řeči.
- Domluví se slovy i gesty, improvizuje.
- Naučí se z paměti krátké texty (reprodukuje říkanky, písničky, pohádky.)
- Formuluje otázky, odpovídá, hodnotí slovní výkony, slovně reaguje.
- Vnímá, co si druhý přeje, či co potřebuje, vychází mu vstříc (nabídne mu pomoc)
- Dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování v týpí
- Pochopí, že má každý ve společenství svou roli, podle které je třeba se chovat.
- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (tvoří a vyrábí z různých přírodních materiálů).
- Má povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte.

4.4 Vzdělávací nabídka

- Spolupráce s rybářským, zahradnickým svazem, nebo technickými službami pro dodání vrbových prutů o délce 4m, max. síle 5cm, 40-50 vrbových prutů
- Pozorování vrbového proutí ve vodě, růst kořínků.
- Sazení vrbového proutí v období prosinec – březen (nezakořeněných proutků, v období květen – říjen (zakořeněných vrbových proutků) – ve spolupráci s rodiči, žáky ZŠ, dětmi, učitelkami. Možno sazení rozdělit do dvou etap – první v prvním období, druhou ve druhém období.
- Zalévání proutků a pozorování rychlého růstu.
- Proplétání a zastříhávání nových přírůstků – hra s přírodním materiálem.
- Vrbové stavby děti využívají jako úkryt před přímým slunečním zářením.
- Rozvoj prosociálního chování – utváření vztahů mezi dětmi formou her seznamovacích, formou her na tělo v komunitním kruhu v chýši
- Výroba skřítky „Vrbovníčka“ – za pomoci přírodního materiálu – vrbového proutí a jiného – rozvoj dětské fantazie a představivosti
- Hledáme skřítky – podle názvu skřítky vyhledáme stromy, květiny, byliny a pozorujeme lupou, hmatem, čichem a sluchem
- Pletení pomlázek na Velikonoce z vrbového proutí – vysvětlení dětem význam a zvyky Velikonoc
- Třídění přírodnin + skládání mandal a obrázků – na procházkách s dětmi, nebo v zahradě mateřské školy nasbíráme co nejvíce různých přírodnin, roztřídíme je a pak si povíme, ze kterých stromů a rostlin přírodniny jsou. Můžeme z nich nakonec vytvořit obrázek, velkou mandalu na zem.
- Rozvíjení pohybových dovedností – prolézání, hry na honěnou
- Frotáž listí – s sebou měkký papír a pastely nebo voskovky. Papír položíme na zem a celou plochou pastelou nebo voskovky přejíždět přes papír. Děti se učí spolupracovat – jeden vždy drží papír na stromě, druhý kreslí, poté se vystřídají.
- Přírodní orchestr – vyrobení vrbové píšťalky a hry na ní.
- Obrázek z listí vrbového
- Dotýkaná – děti se v chýši, nebo v tunelu posadí do dřepu, zavřou oči a rukama osahávají všechno kolem sebe, všechno, co cítí pod rukama.

- Vrbová chýše poslouží také k jazykovým chvilčkám, dechovým cvičením, relaxaci, navazování kamarádských vztahů, zpívání písniček, kolektivním hrám v komunitním kruhu
- V chýši - Sluchová hra – zavřeme oči a nasloucháme zvukům v přírodě
- Příbytek indiánů – týpí – seznámení se se životem indiánů, práce s encyklopedií, atlasem, globusem
- Příbytek Eskymáků – iglú – opět se děti pomocí různých her seznámí se životem Eskymáků, pracují s encyklopedií, knihami.

4.5 Praktické činnosti

1. Stavba vrbové chýše

- Skryš, chýše, bunkr, týpí, iglú... Archetyp obydlí jako bezpečného úkrytu, kde pravidla určují ti, kdo ho obývají, jsme zdělili od našich lovecko-sběračských prapředků (v dospělosti se tato potřeba zpravidla realizuje jako vylepšování a zútulňování vlastního domku, bytu či chalupy).
- Mladší děti jsou velmi tvořivé a za úkryt jim poslouží téměř jakýkoliv menší a aspoň trochu uzavřený či ohraničený prostor: skrytý kout v houští, deka přivázaná mezi stromy, starý stan či jen kostra z několika prutů... Pokud se rozhodnete postavit na zahradě vrbovou chýši, vytvoříte tak dětem dlouhodobý úkryt, který ale zůstává živý a vrací do zahrady i kousek přírody. Než se pro takovou stavbu rozhodnete, měli byste si ujasnit několik věcí:
- 1 vrbová chýše zabere kruh o průměru asi 3m. A protože je pro děti cenným útočištěm, mohou na školní zahradě vypuknout neshody, postavíte-li pouze jednu. Ideální je rozvrhnout předem prostor pro trojici chýší (nejlépe každou trochu jinou) umístěných vchody k sobě, případně propojených živým vrbovým tunelem. Jednotlivé chýše obsadí při hře samovolně vzniklé skupinky a jejich sousedící umístění nabízí prostor i k meziskupinové komunikaci a dalšímu rozvíjení sociálních dovedností. I když začnete jedinou chýší, plánujte prostor pro dostavbu alespoň jedné další. Na rodinné zahradě samozřejmě stačí jako úkryt jediná.
- Vrbová chýše je vytvořena z mnoha živých vrbových prutů. Musíte jim tedy poskytnout to, co k životu potřebují: vodu a dostatek světla. Ve vyprahlé písčíně

budou trpět suchem (nebo budete celé prázdniny denně nosit kbelíky vody), ve stínu pod stromy budou pruty vytáhlé a dole bez listů.

- Každý vrbový prut si zachovává svou přirozenost a snaží se stát se stromem – bez pravidelné údržby (proplétání a zastřihávání nových přírůstků) se dokážou zcela vymknout Vaší kontrole (příklad zvlčilých vrbových chýší můžete vidět třeba na školní zahradě v Dalovicích).
- Vrbová chýše není prolézačka, pouze úkryt: pokud to Vaše děti nedokážou přijmout, ještě nenastal čas stavět vrbovou chýši.
- Postavit vrbovou chýši není příliš náročné a bude rozhodně mnohem hodnotnější, pokud ji postavíte sami (i když ta první nebude třeba úplně symetrická, ale bude Vaše!), nejlépe se zapojením dětí a pomoci rodičů, než když Vám ji udělá odborná firma. Nepotřebujete na to žádné stavební povolení (nestavíte dům, ale sázíte rostliny) ani speciální technické vybavení.
- Vrbová chýše se staví v čase, kdy vrby nemají listů (jinak hrozí zaschnutí), nejlépe na začátku jara.
- Chýše může mít tvar indiánského týpí (jehlan s průměrem i výškou cca 2,5m – uvnitř by se měl postavit i dospělý, ale zvenčí musíte být schopni ostříhat nové výhony i na špičce), nebo eskymáckého iglú (pruty se ohýbají proti sobě do oblouku a vnitřní výška je jen asi 1,5m). První typ lépe odolává tíze sněhu.
- Na 1 chýši potřebujete 40-50 vrbových prutů, dlouhých asi 4m. Vhodná je jakákoliv úzkolistá vrba, nehodí se jíva pro svoji lámavost. Sehnat a dopravit dostatek prutů bude asi na celé stavbě to nejtěžší: pomoci by mohli ti, kdo se starají o zeleň (technické a zahradnické služby – s těmi by mohli mít zkušenost na radnici), nebo rybáři a majitelé rybníků – stejnorodé dostatečně dlouhé pruty nejspíše získáte z pravidelně ořezávaných ladovských vrb kolem rybníků a vodotečí, majitelé jsou často rádi za pomoc s jejich ořezáním (neměly by být ale silnější, než 5cm).
- Pruty nesmí zaschnout – buď byste je měli zasadit co nejdříve po uříznutí, nebo je musíte uskladnit ve vodě (nejlépe v celé délce, zamrznutí v ledu nevadí) a zasadit dříve, než začnou rašit.

5. Ranní ptáče dál doskáče

Ilustrační foto

5.1 Charakteristika

Je to prvek tvořený různorodými přírodními materiály jako jsou kameny, štěrk, písek, kůra, šišky, mech... apod., které se na trase střídají po cca 1m. Prvek pomáhá při uvědomění si smyslů, slouží jednak k procvičování rovnováhy, jednak pro jemnou motoriku dolních i horních končetin a hmatové vjemy chodidel a dlaní. Lze po něm chodit bez obutí, v takovém případě je značně posílen hmatový vjem různých materiálů (zrnitost, teplota, pevnost...), vnímaný bosým chodidlem. Zároveň se intenzivněji procvičuje udržování rovnováhy na různých materiálech – pevné a oblé, pevné se spárami, sypké a hluboké (se zabořením končetiny), sypké a zrnité a pod...Chodník je doprovázen dřevěným madlem, které pomáhá udržovat rovnováhu a směr při chůzi poslepu. Materiál se dá použít i při dalších činnostech – poznávání přírodnin, výtvarné činnosti atd. Součástí chodníčku bude také pozorovací dlaždice, která umožňuje pozorování půdního života a stezka obratnosti, na které se intenzivně procvičuje udržování rovnováhy, podporují a zlepšují se motorické dovednosti dětí. Jsou to dřevěné klády a dřevěné špalky, které jsou různě propojené a utvoří bludiště.

5.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí.
- Rozvoj a užívání všech smyslů.
- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování).
- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit.
- Zachytit a vyjádřit své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.).
- Seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu.

5.3 Očekávané výstupy

- Zachovává správné držení těla.
- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí.
- Vědomě napodobuje jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobuje jej podle pokynu.
- Vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (sluchově rozlišuje zvuky a tóny, zrakově rozlišuje tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišuje vůně, chutě, vnímá hmatem apod.).
- Pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno.
- Praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)

5.4 Prvky hmatového chodníku

- kaštany
- žaludy
- šišky
- oblázký
- drobné kamínky
- písek
- hlína
- mech
- špalky
- seno
- piliny
- polínka
- štěpka
- hobliny
- drny s trávou
- mušle
- skořápky od ořechů

5.5 Vzdělávací nabídka

- Sběr přírodnin, které jsou volně dostupné – žaludy, kaštiny, bukvice, šišky, klacíky, ... na výrobu hmatového chodníku a postupné doplňování
- Koordinování lokomočních pohybů – chůze pomalá rychlá – hmatový chodník, klády, bludiště ze špalků
- Procvičování rovnováhy – přecházení klád
- Orientace v prostoru – přejít hmatový chodník – motivace dle daného tématu
- Orientace v prostoru se zavázanýma očima - s pomocí přídržného lana, s nápovědou kamaráda
- Poznávání přírodnin podle smyslů – čich, hmat - hmatové hry poznej po slepu na co saháš, najdi po slepu šišku, kámen, ...
- DH - popiš co držíš kamarádům – děti mají zavřené oči a jedno z nich popisuje, kterou přírodninu drží v ruce a děti hádají.
- Grafomotorika – nakreslení kamene, letokruhy pařezu, ...
- Určování barev jednotlivých prvků hmatového chodníku
- Pozorování jestli se prvky hmatového chodníku během roku nějak mění
- Překážková dráha – hmatový chodník,
- Překážková dráha stezkou obratnosti – motivace na dané téma
- Výtvarně pracovní činnosti – frotáž jednotlivých prvků hmatového chodníku, frotáž klád, obkreslování – šišek, kamenů, malování pomocí přírodnin – tiskání šiškou, ..., použití některých prvků na koláže – dle daného tématu
- Výroba razítek z přírodnin
- Sluchové pexeso – naplnění vždy dvou krabiček stejným přírodním materiálem a děti musí poznávat, v kterých je to samé
- Seznámení s materiálem hmatového chodníku – kde ho ve volné přírodě můžeme najít. Malování rukou, nohou do některých prvků hmatového chodník – dle daného tématu.
- Namaluj náš hmatový chodníček tak, jak jdou přírodniny po sobě,
- Rozznávání smysly jaké jsou jednotlivé povrchy – hrubý jemný, studený teplý, mokrá suchý, ...
- Pozorování přírodnin v zimě co se děje s jednotlivými prvky když mrzne, ale není sníh – pozorování namrzlých šišek, kamenů klacíků, ...

- Pohybové hry – v labyrintu i na kládách – dle daného tématu, schovávaná, dotkneme se největšího, nejmenšího špalku,...
- Pohybové hry s hmatovým chodníkem – dle daného tématu
- Stavění domečků, různých výtvorů dle tématu
- Básničky, písničky – dle daného tématu
- Použití některých prvků hmatového chodníku na vánoční dekoraci – šišky, kaštany, žaludy
- Malování na obláčky – dle daného tématu
- Výroba zvířátek z kaštanů, žaludů, bukvic, šišek
- Obtiskování chodidel a dlaní do písku, hlíny
- Výroba hmatového chodníčku ve třídě
- Vyfocení přírodnin a přiřazování obrázků k reálným přírodninám
- Otiskování přírodnin do písku pozorování jaké stopy přírodniny zanechají
- Pozorování přírodnin - dřeva, kůry, šišek a života v tomto prostředí
- Experimenty – pozorování za jak dlouho rozmrznou jednotlivé přírodniny – přineseme si je do třídy a budeme pozorovat, za jak dlouho rozmrznou a budou příjemné na dotek a ne ledové
- Pouštění lodiček ze skořápek
- Navlékání přírodnin
- Pozorování půdního života pod dlaždicí
- Pozorování vlastností jednotlivých přírodnin ve vodě – některé se potopí, některé plavou,...

6. Jedlá zahrada

Ilustrační foto

6.1 Charakteristika

Ovocné stromy

– do každé přírodní zahrady je potřeba zavést také užitkové stromy, jako jsou právě ovocné. Děti se podílejí na jejich výsadbě, výběru vhodných slunných míst. Na jaře mohou pozorovat, jak se stromy pozvolna halí do bílých a růžových hávů svých květů, které neodolatelně vábí nejen jejich pohled, ale také nesčetné zástupy včel a čmeláků. V žáru léta nám darují osvěžující stín a po pozdním podzimu nás potěší svými lahodnými plody. Ovocné stromy jsou ozdobou každé zahrady.

Ovocné keře

– keře mají velký význam pro děti z bezpečnostních důvodů z pohledu rozeznávání malých bobulí, které jsou jedovaté ve volné a divoké přírodě, a které nám mohou přinést pastvu nejen pro naše oči, ale také pro chuťové buňky. Během roku se postaráme o zálivku, pozorování drobných škůdců a jejich ekologické možnosti odstraňování, sklizení plodů a jejich zavařování, sušení a pozdější konzumace.

6.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)
- Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- Rozvoj společenského i estetického vkusu
- Seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

6.3 Očekávané výstupy

- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládá překážky, hází a chytá míč, užívá různé náčiní, pohybuje se ve skupině dětí, pohybuje se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku).
- Vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (sluchově rozlišuje zvuky a tóny, zrakově rozlišuje tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišuje vůně, chutě, vnímá hmatem apod.).
- Naučí se z paměti krátké texty (reprodukuje říkanky, písničky, pohádky, zvládá jednoduchou dramatickou úlohu apod.).
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si (nového, změněného, chybějícího).
- Chápe základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívá (porovnává, uspořádává a třídí soubory předmětů podle určitého pravidla, orientuje se v elementárním počtu cca do šesti, chápe číselnou řadu v rozsahu první desítky, pozná více, stejně, méně, první, poslední apod.).
- Prožívá radost ze zvládnutého a poznaného.
- Je citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem.
- Zachycuje a vyjadřuje své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.).
- Spolupracuje s ostatními.

- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslí, používá barvy, modeluje, konstruuje, tvoří z papíru, tvoří a vyrábí z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.).
- Vyjadřuje se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládá základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívá píseň, zachází s jednoduchými hudebními nástroji, sleduje a rozlišuje rytmus).
- Porozumí, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje a že s těmito změnami je třeba v životě počítat), přizpůsobuje se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole.
- Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí (dbá o pořádek a čistotu, nakládá vhodným způsobem s odpady, stará se o rostliny, spoluvytváří pohodu prostředí, chrání přírodu v okolí, živé tvory apod.).

6.4 Vzdělávací nabídka

- Sazení ovocných stromků a keřů.
- Pozorování stromů a keřů od jara do zimy (rašení pupenů, růst listů, kvetení květů, zrání plodů, zbarvování listů, opadávání listů).
- Pozorování různých tvarů listů, barev velikostí.
- Pozorování hmyzu, poslouchání zvuků, seznámení s procesem opylování – včely, čmeláci, upozornění na možné škůdce.
- Seznamovat se s životem včel a čmeláků.
- Sledovat který hmyz leze na které keře, stromy.
- Obohacení slovní zásoby o slova spojená s prací na zahradě.
- Získávání poznatků, které ovoce kdy roste a jak se o něj starat, k čemu nám je dobré – proč ho jíst.
- Pomoc při sklizni ovoce.
- Sušení plodů ovoce.
- Pozorování růstu plodů.
- Zpracování syrového ovoce – krájení míchání, ochutnávání.
- Pozorování všemi smysly – smyslové hry: poznej ovoce podle hmatu, čichu, huti, zraku.
- Výtvarně pracovní činnosti – práce s materiálem – plody květy, větvičky, listy – malování, lepení, koláže, omalovánky – dle tématu.

- Výtvarně pracovní projekty – výroba ovoce, stromů, keřů – malování, lepení, stříhání, modelování.
- Výroba razítek z ovocných plodů.
- Malování stromů -jaro, léto, podzim, zima – pozorování rozdílů.
- Výstavka obrázků v MŠ – výzdoba školky.
- Péče o stromky keře – zalévání, prořezávání.
- Písničky, básničky, říkanky, PH, HPH, pohádky – dle tématu.
- Lokomoční cvičení – jablůňka -růst stromečků, keříčků, stromy ve větru, ukládání ke spánku na zimu.
- Motivační cvičení – na hmyz, na včely, vosy, čmeláky, plody stromů a keřů.
- DH - Třídění plodů podle barvy velikosti, přiřadit plod k listu.
- Práce s obrázkovým materiálem – přiřadit obrázek a plod, pexesa, puzzle, knihy, focení plodů.
- Výroba informační tabule – fotky stromů a keřů – listy, plody, názvy.
- Námětové hry – na zahradníky, na včelky, čmeláky, drobný hmyz.
- Grafomotorika – kreslení plodů -jablíčko, rybíz, angrešt...
- Rytmizace slov – tleskání, dupání, určování počtů slabik – dle daného tématu.
- Pracovní listy – dle tématu – ovoce, stromy, plody, květy.
- Použití sušených plodů k výrobě čajů, vonných sáčků, výzdobě MŠ, výrobky na vánoce – dekorace.
- Výroba sirupů, medu, moštu – z květů, plodů – bez, jablko...
- Výroba pečeného čaje, džemů.
- Použití ovoce do koláčů, bublanin, štrúdl.
- Navlékání sušených plodů.
- Rozkrojení jablíčka na vánoce – pokus jestli tam bude hvězdička – seznámení s tradicemi.
- Zasazení semínek, větviček a pozorování, jestli porostou.
- Trhání barborky na vánoce experiment – jestli rozkvetne.

6.5 Údržba

Děti se společně s paní učitelkou a rodiči starají o stromky a keře celý rok – zalévají je, sklízí plody, připravují na zimu, stříhají větve.

7. V říši veverek

Ilustrační foto

7.1 Charakteristika

Rostliny rozumně a správně použité můžou u dětí pomáhat rozvíjet správný vztah k přírodě i k životu vůbec. Vztah k rostlinám a ke stromům zvláště ovlivňuje také cítění ke krajině, ve které budou tyto děti později vyrůstat. A vztah ke krajině má pro děti velký význam. Vést v dnešní době děti k opravdovým hodnotám není nijak snadné, přesto potkáváme příklady, které dokazují, že to možné je. Lezení po větvích stromů může být docela dobrou hrou. Pro strom je to rozhodně přijatelnější, než třeba vyrývání do jeho kůry. Děti rozvíjejí jemnou i hrubou motoriku, koordinaci pohybu. Má to však jeden háček - aby si děti mohly na větvích trochu zařadit, musí dodržovat daná pravidla a budeme k tomu potřebovat stromy, kterých rozměry to umožní. Proto musíme nejenom vysazovat nové stromy pro příští generace, ale také chránit ty, které kdosi dávno vysázel pro nás.

7.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Uvědomění si vlastního těla
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- Rozvoj společenského i estetického vkusu
- Seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu
- Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

7.3 Očekávané výstupy

- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládá překážky, hází a chytá míč, užívá různé náčiní, pohybuje se ve skupině dětí, pohybuje se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)
- Koordinuje lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladí pohyb s rytmem a hudbou
- Vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (sluchově rozlišuje zvuky a tóny, zrakově rozlišuje tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišuje vůně, chutě, vnímá hmatem apod.)
- Pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno
- Porozumí slyšenému (zachytí hlavní myšlenku příběhu, sleduje děj a zopakuje jej ve správných větách
- Naučí se z paměti krátké texty (reprodukuje říkanky, písničky, pohádky, zvládá jednoduchou dramatickou úlohu apod.)
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si (nového, změněného, chybějícího)
- Spolupracuje s ostatními
- Dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržuje herní pravidla
- Dodržuje pravidla her a jiných činností, jedná spravedlivě, hraje fair
- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslí, používá barvy, modeluje, konstruuje, tvoří z papíru, tvoří a vyrábí z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)
- Orientuje se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- Má povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomuje si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

7.4 Vzdělávací nabídka

- Pozorování stromů a keřů od jara do zimy (rašení pupenů, růst listů, kvetení květů, zrání plodů, zbarvování listů, opadávání listů)
- Pozorování různých tvarů listů, barev velikostí
- Pozorování hmyzu, který po stromech a listech leze
- Získávání poznatků, jak se který strom jmenuje
- Obohacení slovní zásoby o slova spojená s prací na zahradě.
- Vytvoření vlastní encyklopedie – nafocení různých stromů
- Pozorování jaká zvířátka se pohybují v korunách stromů
- Pozorování listů na podzim jak se krásně zbarvují, porovnávání velikosti
- Výtvarně pracovní činnosti – stříhání, lepení, malování, frotáž listů, kůry, větvíček
- Navlékání listů – podzimní věnec
- Focení a malování stromu v jednotlivých ročních obdobích – jaro, léto, podzim, zima, povídání o rozdílech
- Seznámení s jednotlivými druhy stromů a jejich plody -listnaté, jehličnaté, ovocné, užitkové...
- Seznámení se stromy opadavými a neopadavými
- Získávání nových vědomostí o stromech – k čemu nám slouží, proč se některé kácují, že se musí vysazovat nové...
- Zavěšování krmítek pro ptáky, které si děti vyrobily
- Pozorování ptáčků, kteří létají ke krmítkům
- Pozorování veverek
- Pozorování růstu plodů
- Zavěšení pastelek nebo fixek na stromy a necháme malovat přírodu – vítr, déšť
- Řazení listů od největšího po nejmenší, od nejsvětějšího po nejtmavší
- Rozvoj před matematických dovedností - pojmy– více, méně, první, poslední, před, za
- Pracovní listy – dle daného tématu
- Grafomotorika – letokruhy stromu, plody stromů,
- Výroba soviček, veverek, ptáčků, zavěšení na stromy – dekorace MŠ
- Návuk písniček, básniček, pohádek – dle daného tématu
- Výtvarně pracovní projekt - „ MŮJ STROM“ koláž lepení listů, nebo jehličí – výroba stromu

- Sběr plodů stromu – vhodné na výtvarně pracovní činnosti, nebo na doplnění hmatového chodníku a různé didaktické, hmatové hry
- Použití obrazového materiálu, pexeso, puzzle, domino
- Přiřazování stromů – listů – plodů
- Pozorování všemi smysli – poznej podle hmatu, co držíš za plod...
- Zavěšování různých věcí na stromy – dle daného tématu – ovoce, vajíčka, - pohybové hry – kdo nejrychleji doběhne k danému stromu a přinese z něj – jablko, bukvice, žalud ...
- Slalomy mezi stromami, překážkové dráhy
- Hledání nejvyššího stromu, nejnižšího, nejhezčího, nejhubenějšího
- Relaxace – Závěsné sítě pro děti mezi stromy – během slunných a velice teplých dnů je potřeba zajistit dětem nejen pitný režim, ale i možnost pobytu ve stínu. Mezi stromy, je dostatek místa pro vybudování klidového centra k odpočinku. Sítě budou sloužit také jako prvek k získávání sebedůvěry, udržování rovnováhy a vnímání svého vlastního těla
- PH - Šišky na strom – Pravidla: Na dva stromy se pověsí prázdné nádoby, tak aby byly ve stejné úrovni a nedosáhlo se na ně ze země (např. kotlík).

Další nádoba se umístí někde mezi zmíněnými stromy na zem (ale aby nebyla na přímce se stromy), tato nádoba určuje velikost hrací plochy a je naplněna šíškami, míčky nebo něčím podobným. Hráči se rozdělí na dvě skupinky a ve skupince si rozdělí úkoly a strategii. Úkolem je z nádoby na zemi dostat šišky do nádoby na stromě (každá skupinka má svůj strom). Vyhrává ta skupina, co má ve svém kotlíku co nejvíc šišek. V každé skupince jsou chytači a sběrači.

Chytač se snaží chytit sběrače a tím mu vezme šišku. Chytači se navzájem nechytají, nesmí brát z nádoby šišky a ani nesmí na strom, smí pouze předat šišku sběrači. Sběrač může na strom, vzít z nádoby šišku a utíká před chytačem, pokud je sběrač chycen, jde si pro novou šišku... Co není zakázáno, je povoleno, a proto je dopředu promyslet detaily: počet chytačů a sběračů, zda se mohou šišky házet...

- Vzorník průřezem kulatinou + závěsná konstrukce – v přírodě se nachází spousta dřevin s rozmanitou kůrou, tloušťkou, letokruhy. Toto chceme nabídnout dětem na zahradě pro jejich pozorování a spojit tento závěs i s možností hry klacíky a zaposlouchání se do zvuku dřeva. Rozvíjet tak vnímání hudby přírody, vždyť většina

hudebních nástrojů z dob dávných byla jen ze dřeva a v dnešní době také přetrvávají.
(materiál dřevo)

Ilustrační foto

- Výroba stromů z přírodnin – dýňová semínka, kaštiny, žaludy,...
- Skákání do listí
- Budování domečků pro zvířátka – listí – pro ježky
- Soutěž mezi dětmi o největší hromadu z listí
- Zdobení vánočního stromečku, vánočních větvíček

7.5 Údržba

Shrabání listí na podzim v rámci skákání do hromad listí, zastřihávání nových stromků – spolupráce dětí paní učitelky a rodičů.

8. Šel zahradník do zahrady

Ilustrační foto

8.1 Charakteristika

Dětem bychom měli dovolit dotýkat se všech rostlin a naučit se je používat ke svým účelům. To mohou ve vyvýšeném záhonu, kde budou moci lépe (v úrovni očí) strkat do země semínka, cibulky, hlízy, zalévat je a čekat na první zelené lístky. Sledovat po celou dobu vegetace rozdíl mezi druhy zeleniny, bylinek. Budou sloužit dětem pro představu náročnosti pěstování rostlin - nároky na půdu (rašelina, kyselá půda), vytrvalost rostlin (jednoletky, dvouletky), zásobní orgány (cibule, oddenky) ošetřování během vegetační doby (stříhání, pletí záhonků). Různá doba pro dozrávání, vhodná konzumace. Ze suchých květenství bylin můžeme sklídit semena, která uchováme v dobře popsaných sklenicích a budeme provádět jejich výsadbu v následujícím roce. Byliny budou sloužit nejen k poznávání, ale i k využití při ochutnávání, v pracovních činnostech. Součástí bude **STINNÝ OKRASNÝ ZÁHON** - přirozeně zastíněné stanoviště, vhodné mikroklima pro celou řadu lesních trvalek a okrasných travin – možné využití pro výtvarné činnosti – slaměnky, lampiónky, čechrava, kakost, kontryhel, ostřice, třtina a jiné.

8.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- Rozvoj a užívání všech smyslů
- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu
o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)
- Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

- Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- Rozvoj společenského i estetického vkusu
- Seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

8.3 Očekávané výstupy

- Zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládá překážky, hází a chytá míč, užívá různé náčiní, pohybuje se ve skupině dětí, pohybuje se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)
- Vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (sluchově rozlišuje zvuky a tóny, zrakově rozlišuje tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišuje vůně, chutě, vnímá hmatem apod.)
- Zvládá jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postará se o hračky, pomůcky, uklidí po sobě, udržuje pořádek, zvládá jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)
- Naučí se z paměti krátké texty (reprodukuje říkanky, písničky, pohádky, zvládá jednoduchou dramatickou úlohu apod.)
- Vědomě využívá všech smyslů, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si (nového, změněného, chybějícího)
- Chápe základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívá (porovnává, uspořádává a třídí soubory předmětů podle určitého pravidla, orientuje se v elementárním počtu cca do šesti, chápe číselnou řadu v rozsahu první desítky, pozná více, stejně, méně, první, poslední apod.)
- Prožívá radost ze zvládnutého a poznaného
- Je citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- Zachycuje a vyjádřuje své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

- Spolupracuje s ostatními
- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslí, používá barvy, modeluje, konstruuje, tvoří z papíru, tvoří a vyrábí z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)
- Vyjadřuje se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládá základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívá píseň, zachází s jednoduchými hudebními nástroji, sleduje a rozlišuje rytmus)
- Porozumí, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje a že s těmito změnami je třeba v životě počítat), přizpůsobuje se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole
- Pomáhá pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládá vhodným způsobem s odpady, stará se o rostliny, spoluvytváří pohodu prostředí, chrání přírodu v okolí, živé tvory apod.)

8.4 Vzdělávací nabídka

- Výroba vyvýšených záhonků ve spolupráci s rodiči a paní učitelkou, navezení hlíny, úprava pro pěstování rostlin
- Výsadba semínek do vaty, nebo do hlíny v MŠ, poté výsadba na zahradu
- Rozvíjení jemné motoriky při sázení rostlin do půdy
- Pozorování růstu rostlin od jara do zimy (klíčení, růst listů, kvetení květů, zrání plodů)
- Péče o rostliny během vegetační doby – zalévání, pleť, okopávání, stříhání ...
- Seznámení s dobou výsevu a dobou sklizně jednotlivých rostlin, aby navazovaly na sebe
- Sledování po celou dobu vegetace rozdíl mezi druhy zeleniny, bylinek
- Seznámení s vytrvalostí rostlin (jednoletky, dvouletky),
- Seznámení se zásobní orgány (cibule, oddenky)
- Pojmenování rostlin a plodů
- Upozornění na možné škůdce
- Obohacení slovní zásoby o slova spojená s prací na zahradě, slovní hry
- Dechová cvičení – sfouknutí hmyzu z rostliny, odfouknutí hrášku ...
- Gymnastika mluvidel – jíme zeleninu, mlaskáme, šklebíme se...
- Pexeso, puzzle, prohlížení knížek a hledání zeleniny

- Pojmenování povolání při práci na zahradě
- Seznámení s pomocníky v podobě náradí, nástrojů na obdělávání pudy
- Poznávání množství, tvarů, barvy, velikosti, vůně a chuti zeleniny
- Pomoc při sklizni zeleniny, rostlin
- Zpracování syrové zeleniny – krájení, ochutnávání zeleniny, zeleninový salát
- Poznávání plodů podle smyslů – hmatu, čichu, chuti, zraku
- Třídění zeleniny podle barev, velikosti...
- Získávání poznatků proč je pro nás zeleniny důležitá, a čím nám která zelenina prospívá - seznámení s vitamíny
- Pozorovat který hmyz leze na kterou rostlinu
- Manipulační činnosti – modelování zeleniny, rostlin
- Výtvarně pracovní projekt „NÁŠ ZÁHON“
- Vytvoření atlasu rostlin - nafocení rostlin v průběhu růstu, s plody, samotné plody, Práce s obrazovým materiálem
- Motivační cvičení, cvičení s míčem - ředkvičky, rajčata, hrášek
- Konstruktivní hry – stavění záhonků, obdělávání,...
- Námětové hry – na zahradníky
- Experiment – která zelenina plave, která se potopí na dno
- Experiment přítomnost vody v zelenině – posolení, pocukrování zeleniny – zjistíme, jestli obsahuje vodu
- přiřazování rostlin a plodů k fotkám
- Výstavka obrázků dle tématu v MŠ – výzdoba školky
- Básničky, říkadla, písničky PH, HPH, pohádky a příběhy – dle tématu
- Lokomoční cvičení – napodobení růstu rostlin
- Grafomotorické cvičení – sázení okurka, rajče, ředkvička,...(pohyby, kulaté, rovné, přerušované
- Výtvarně pracovní činnosti – stříhání, lepení, malování, koláže se sušenou zeleninou
- Zaznamenání co kdy roste – malování – jarní, letní, podzimní, zimní záhon
- Výstava vypěstované zeleniny,
- Rytmizace slov spojených se zeleninou – tleskání, dupání
- Rozvoj předmatematické gramotnosti – počty, více méně, pojmenování před, za, menší, větší,...
- Výroba strašáka do záhonu

- Dýňobraní – zdobení dýní, výroba dýňového kompotu, výstava na zahradě MŠ, výstava vypěstovaných dýní
- Tematické omalovánky
- Použití slaměnky, okrasných bylin na dekoraci MŠ, podzimní výzdobu, vánoční výzdobu

8.5 Údržba

Děti se společně s paní učitelkou a rodiči starají o vyvýšené záhonky v době vegetace, jsou to běžné zahradní práce, na zimu se záhon smíchá s hlínou z kompostu a nechá přes zimu odpočívat.

9. Hledání tajemství Filipovy zahrady

Ilustrační foto

9.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém celku děti odhalí jedno z tajemství Filipovy zahrady. Formou tvořivých her námětových s prvkem poznání, se budou těšit společnému dobrodružství. Děti se vzájemně budou povzbuzovat a fandit si s odhalením tajemství. Do této činnosti se zapojí nejenom děti samotné, ale i rodiče a přátelé MŠ, včetně paní učitelek.

9.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj schopností se seznamovat a loučit se s místem a s prostředím, ve kterém dítě žije a vytváří si pozitivní vztah k němu.
- Rozvoj a poznání kultury, tradice, rituálu.
- Rozvoj vytvoření si povědomí se světem, lidmi, společností.
- Rozvoj poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí.
- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, vnímat je a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané.
- Rozvoj a seznamování se světem lidí, kultury, osvojení si základních poznatků o přírodě, v němž dítě žije.
- Rozvoj a vytvoření si povědomí o mezilidských morálních hodnotách.

9.3 Očekávané výstupy

- Dítě vnímá aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku a mravní hodnoty.
- Dítě zvládá hry a záměrné poznání a rozlišování společenských rolí a osvojuje si role, do nichž se dítě přirozeně dostává.
- Dítě vnímá přípravy a realizace společenských zábav a slavností v rámci školních zvyků a tradic.
- Dítě je schopné se začlenit do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky.
- Dítě se dokáže adaptovat na život ve škole.

9.4 Vzdělávací nabídka

Námětově tvořivá hra:

- Předškolní děti, které budou opouštět MŠ v souvislosti s odchodem do ZŠ, se tedy budou loučit s tím, že zanechají určité poselství a pro ně tedy určitou vzpomínku. Tento rituál bude jednak jako poselství na uvítanou pro nové děti, které přijdou do MŠ či nastupující předškoláky pro následující školní rok. Hru je možno hrát: Na jaře, v létě, na podzim.

Námětově poznávací hra:

- Na podzim děti na zahradě zakopají „poklad“ a to různé předměty, které společně s paní učitelkou vloží do hlíny pod zem (př. plastovou lahev, víčko, slupky od brambor, kaštanu, skleničku, šišku, mrkev, skořápky od ořechu, papír, květ karafiátu) a udělají si společný seznam věcí, které zakopali do hlíny. Na jaře, až se oteplí půda, opět děti společnými silami vykopají poklad. Děti budou následně pozorovat, v jakém stavu se předměty nacházejí. Pochopí, že předměty a některé věci se rozkládají více či méně nebo vůbec. Uvidí věci z biologického materiálu a to v jaké fázi rozkladu se nacházejí. Je zajímavé například najít kaštan či žalud, který mezitím naklíčil, kdy je možné ho zasadit. Bylo by zajímavé vidět, kteří živočichové (brouci či žížaly) se sžili s naším pokladem. Hru je možno hrát: Na jaře, v létě, na podzim.

9.5 Údržba

- Není potřeba stálé a opakovatelné údržby místa.
- Místo vždy pečlivě uklidit po vyjmutí pokladu a nechat přírodně prorůst trávou a divokými květinami pro svůj přírodní ráz a půvab.

10. Domečky pro zvířátka

Ilustrační foto

10.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém celku se děti dozví, jak někteří živočichové, jako je hmyz a ptactvo, přebývají ve svých útulcích, jak žijí, jak si staví „svůj domeček“. Vždy motivační formou děti přivedeme do reálného světa a ukážeme si různé druhy a způsoby jejich života. Společně si budeme povídat o všem, co vyzorujeme u „domečků“ a naše zážitky předáme dál, ať už ústní formou rodičům, příbuzným či přátelům MŠ nebo je zachytíme ve výtvarném pojetí či hudebním nebo nějakém jiném. Budeme se těšit, zda nějaký ptáček vyvede mládě v naší budce. O krmítka pro ptactvo se budeme pečlivě starat. Uvědomíme si, že ptactvo nelze krmít vším, ale pouze vybranou stravou pro ně samotné a z toho se pak budeme těšit, až k nám ke krmítku nějaký ptáček zavítá. Všimneme si, jak se naše zahrada změnila a jaký má dopad a přínos přítomnosti hmyzu a ptactva na ní. Díky tomuto budeme zcela spontánně rozvíjet naše zrakové, sluchové, čichové vjemy, ale také vědomostní a znalostní potenciál dítěte, který obohatí dítěti jeho rozvoj osobnosti.

10.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj a seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije a vytváření pozitivního vztahu k němu.
- Rozvoj povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou.
- Rozvoj poznatků, vědomostí a schopností umožňující pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit.
- Rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat.
- Rozvoj a užívání všech smyslů, převážně zraku, čichu, sluchu.
- Rozvoj osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře osobní pohody, pohody prostředí, relaxaci ducha.
- Rozvoj vytvoření si základů pro práci s informacemi.

10.3 Očekávané výstupy

- Dítě zvládá rozlišovat pomocí všech smyslů.
- Dítě je schopné záměrného pozorování objektů, předmětů, určování a pojmenování (velikost, barva, tvar, zvuk), charakteristických znaků a funkcí.
- Dítě dokáže vyvinout volné úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení.

- Dítě si všímá změn a dění v přírodě v jeho nejbližším okolí.
- Dítě vnímá přírodu jako celek.
- Dítě je schopné se těšit z hezkých a příjemných zážitků a přírodních krás.
- Dítě zvládá zachytit své prožitky (slovně, výtvarně, hudebně-pohybově, či pomocí hudby nebo dramatizace).

10.4 Vzdělávací nabídka

- Sledovat, co ptáčkům chutná nejvíce, co mají nejraději. Možno v rámci experimentu.
- Získávání poznatků, o tom, kteří ptáčci jsou stěhovaví a kteří celý rok zůstávají v okolí MŠ (pozorování).
- Nosit ptákům zásobu zrní a semen (př. máku, kukuřice) a v zimě sypat je do krmítek rozestavěných po zahradě.
- Výroba krmítek z krabic od mléka a plastových lahví.
- Výroba přírodních krmítek a to: do květináčů, síťovek a šišek se dá směs rozehřátého loje se semeny, jáhly, oříšků, vloček, obilovin.
- Další formy krmiva pro ptáčky – neosolená vařená rýže.
- Navlékání přírodních korálů ze sušených hub, šípků, nakrájených jablíček a následné rozvěšení po zahradě.
- Sledování ptačích krmítek. Taktéž, kteří ptáci létají do krmítka.
- Seznamovat se se životem čmeláků.
- Všimát si rozdílnosti obydlí hmyzu a ptáků.
- Jaké zvuky v obydlí vydávají hmyz, ptáci.
- Sledovat, jaký je přínos pro zahradu konkrétně hmyzu a ptactva.
- Sledovat, kdy zahrada těží (získává) z přítomnosti ptactva a hmyzu.
- Pozorování různých stádií vývoje života hmyzu a ptactva. Sledování hmyzích společenstev. Všimání si individuálního života hmyzu a společenstva hmyzu.
- Sledovat, který hmyz sedá na různé květiny (pestrost, vůně).
- Sledovat lupou hmyz v trávě, v domečkách čmeláky. Možnost sledovat i mrtvý hmyz (lupou, mikroskopem).
- Pozorování velikostí hmyzu a ptáků.
- Pozorování a určování barev hmyzu a ptáků.

- Ve výtvarně-pracovních projektech vytvořit ptáčky, hmyz a to formou: skládání papíru, stříhání, lepení, použití vlny, textilie, drátku aj.
- Manipulační činnosti – modelování – hnízda ptáků, broučci, čmeláci.
- Zdobení a barvení ptačích vajec - velikonoce.
- Ochutnávka včelího medu.
- Výtvarně-pracovní projekt: udělat hmyzí školku (čmeláčci).
- Poslouchání zpěvu ptáků se zavřenýma očima – relaxace
- Poslouchání čmeláků a hmyzu u jejich domečků a taktéž volně v trávě. Pokusit se rozeznat jednotlivé zvuky a napodobit je.
- Pokusit se udělat ptačí a hmyzí koncert.
- Hledat knihy a encyklopedie s tématem hmyzu a ptactva.
- Udělat si knihovničku.
- Sledovat budku s ptáčky a zapisovat si, kdy a jaký ptáček budku navštívil.
- Stavět domečky pro hmyz a budky pro ptáčky (konstruktivní hry v tvořivých hrách námětových)
- Výstavka obrázků dle tématu v MŠ, ZŠ a v jiných institucích.
- Beseda s ornitologem, přírodovědcem, ekologem.
- Udělat si svůj atlas zvířat a to konkrétně těch, které navštěvují naše domečky (ptáků, hmyzu).
- Básničky, říkadla, PH, HPH, pohádky a příběhy – dle tématu. PH – „Přileť ptáčku do hnízda“, PH – „Na čmeláky“ – reakce na signál, barevné kytičky (opakování barev)
- Tvořivá hra námětová – „ Na knihaře“ – vytvoření knihy – kreslení obrázků ptáků, hmyzu, tiskání razítek s motivem ptáků, hmyzu, vystřihování obrázků ptáků a hmyzu z časopisů. (zahrada – altán)
- Motivační cvičení, cvičení s míčem – hra: „Na budku“ – asociace sezení na vajíčkách a vyvádění mládřat.
- Lokomoční cvičení – nápodoba pohybu (brouci, motýlci, čmeláčci)
- Grafomotorika – pohyb čmeláka (kulaté pohyby, rovné, přerušované čáry – motivace: létání čmeláka z květinčky na květinčku).
- Hledání na internetu – obrázky ptáků a hmyzu, ptačí zpěv a hmyzí zvuky (nápodoba ptačího zpěvu dětmi).
- Nahrávání zvuků ptáků a hmyzu – zvukový záznam.
- Fotografování hmyzu a ptáků, možná i následná výstava fotografií.

- Počáteční a konečná hláska slov dle tématu.
- Rytmizace slov (tleskání) - určování počtu slabik. Dle tématu
- Pískání na flétnu - asociace ptáků. Krátké a dlouhé tóny. Orfovy hudební nástroje.
- Výběr čtené knihy ve třídě - dle tématu (hmyz a ptáci), čtení před spánkem.

10.5 Údržba

- Děti se společně s rodiči a s paní učitelkou starají o krmítka, budku a domečky pro hmyz a ptáky a to celý rok.
- Společně udržují domečky v čistotě.
- Děti nosí semena a zrní pro ptáčky.
- Ve spolupráci s truhlářstvím a s rodiči, se opravují rozbitá krmítka.

11. Tajemství kamenného a dřevěného světa

Ilustrační foto

11.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém celku si děti tvořivě mohou pohrát s kameny a s klacíky různých struktur a velikostí. Taktéž se kameny a klacíky mohou dětem stát stavebním materiálem, kde uplatní svou fantazii, šikovnost, manipulaci a smysl pro estetiku. Hladkými oválnými kamínky se mohou zcela spontánně hladit a tak rozvíjet pomocí hmatu svoje receptory. Zcela spontánně bude zajímavé, jak každé dítě zcela individuálně přistoupí k tomuto zajímavému námětovému tématu, kdy nenuceně bude rozvíjet svou jemnou motoriku, která souvisí s rozvojem mozku, mozkových vjemů, s centrem pro soustředěnost a se smyslem pro dokončení daného úkolu resp. cíle, které si dá dítě samo. Taktéž si můžeme postavit kamenné postavičky a domečky resp. sousoší kamenů a březových polen a sledovat, kteří živočichové v uměle vytvořených sousoších tam najdou domov. Je taktéž možné využít kameny a klacíky jako hudební nástroje.

11.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj vnímání a užívání všech smyslů.
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky.
- Rozvoj tvořivosti a tvořivého myšlení.
- Rozvoj kultivace mravního i estetického vnímání.
- Rozvoj vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti s živou a neživou přírodou.
- Rozvoj vytváření elementárního povědomí o širším přírodním prostředí, o jeho rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách.

11.3 Očekávané výstupy

- Dítě umí vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů – převážně zrakově a hmatově rozlišovat, ale i sluchově.
- Dítě ovládá koordinaci ruky a oka, zvládá jemnou motoriku.
- Dítě dokáže tvořit spontánní hru, volnou hru a experimenty s materiálem a předměty.
- Dítě zvládá hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost, fantazii.

- Dítě si osvojuje elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou mu blízké, smysluplné, přirozené, zajímavé, pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi.
- Dítě si všímá změn a dění v nejbližším okolí

11.4 Vzdělávací nabídka

- Kameny a klacíky jsou stavebním materiálem. Příklady možností pro stavby: 1)mužící – postavičky skřítků, 2)stavbičky – obydlí, 3)pyramidy, 4)hrady, 5)cestičky. Je možné uskutečnit stavby formou soutěže př. „O nejhezčího kamenného skřítku“. Stavbičky je možné i dekorovat dalšími přírodninami.
- Sledování, kteří živočichové se nám do postavených stavbiček nastěhovali. Je možné si živočichy i zakreslit a vyhledat v atlasech. Obrázky je možné i vystavit.
- Kresby a malby stavbiček. Možná výstavka obrázků.
- Fotografování stavbiček, skřítků, cestiček. Možná i následná výstavka fotografií.
- Kreslení na kameny, které je pak možné vystavit a přidat k ostatním venku.
- Použití: uhel, temperové a vodové barvy, pastely, rudky, hlinky.
- Počítání kamenů a klacíků.
- Porovnávání kamenů a klacíků podle velikosti, seřazení podle velikosti, řazení do hromádek.
- Výtvarně-pracovní projekt. Výroba umělého kamene př. technika kaširování papíru.
- Motivační cvičení – cvičení s kamínkem, klacíkem. Taktéž možno i cvičení klenby nožní – zvedání klacíků a kamenů.
- Lokomoční cvičení – chůze po kamenech.
- Překážková dráha – lokomoce – podlézání, přeskakování, slalom, běh nebo chůze popředu či pozadu.
- Hod na cíl – klacíkem, kamínkem.
- Básničky, říkadla, písničky - dle tématu (kamínky, klacíky, dřevo).
- Kamínky a klacíky jako hudební nástroje – nápodoba pohybu, rytmus. Přírodní Orfovy hudební nástroje.
- Relaxace a pohoda s kameny.
- Pohybové hry s kameny a klacíky viz příloha.
- Tvoření labyrintu z klacíků a z kamenů. Orientace v prostoru.

- Práce s internetem – hledání online různých obrázků kamenů, nerostů, klacíků. Všímaní si různých druhů kamenů, struktury. Dohledávání názvů kamenů s atlasem, encyklopedií.
- Práce s knihami – Atlas nerostů, Encyklopedie nerostů, Encyklopedie dřeva.
- Dialogy o tom, jak kameny, nerosty vznikly. Pochopit vývoj a evoluci. Co to je živá a neživá příroda. Mostecko v souvislosti s těžbou uhlí.
- Beseda s přírodovědcem o kamenech a stromech. Význam přítomnosti kamenného světa a přítomnost stromů.

11.5 Údržba

- Místo by mělo být vždy uklizeno ve smyslu, kdy by tam neměly být papírky či odpadky.
- Na místě by měl být dostatek kamínků, klacíků, a pokud ne, mělo by se stále udržovat určité množství vhodné ke stavbě a ke hrám dětí.
- Místo by mělo být čisté a viditelně by mělo děti zvát k činnosti a ke hře.

12. Tok života

Ilustrační foto

12.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém celku se děti dozví, že jednou z podmínek života je voda, která je zdrojem jak pro lidi a zvířata k pití a užívání, ale také i k vyrovnanosti přírodní stability a hlavně, je také voda součástí vzduchu, který je zapotřebí k dýchání všech organismů na Zemi. Naučíme se vodou šetřit a pokusíme se pochopit princip koloběhu v přírodě. Pochopené poznatky si odneseme do reálného života a vytvoříme si tak první znalosti o tom, jak svět funguje a společně si o všem budeme povídat, zkoumat to a hledat zákonitosti života. Budeme společně pozorovat, jak dešťovou vodu uchovat a tím celkově vodu šetřit. Naučíme se s vodou hospodařit a pochopíme, že rostlinstvo a živočišstvo stejně jako my lidé, jsou na vodě závislí. Poctivě se budeme starat o zalévání záhonů a to tím, že budeme využívat dešťovou vodu, kterou zachytíme v nádrži, která se tam dostane vytvořením kaskády.

12.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách.
- Rozvoj a vytvoření si povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi.
- Rozvoj povědomí o ekologické zodpovědnosti.
- Rozvoj znalostí a vědomostí k přírodě obecně s návazností na citovou oblast.
- Rozvoj povědomí o tom, že vše živé a neživé má své místo v životě.
- Rozvoj a osvojení si poznatků pro zdravé a bezpečné prostředí.
- Rozvoj a pochopení ochrany přírody v návaznosti na šetření, rekultivace, recyklace.

12.3 Očekávané výstupy

- Dítě umí vnímat přírodu jako celek.
- Dítě má povědomí o tom, že ochrana přírody je důležitá, jak pro společnost, tak pro dítě samotné.
- Dítě chápe, že příroda je svou hodnotou nenahraditelná, jedinečná.
- Dítě dokáže vyvinout volné úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení.
- Dítě dokáže přemýšlet, uvažovat a své myšlenky i úvahy vyjádřit.
- Dítě si všímá změn a dění v přírodě v jeho nejbližším okolí.
- Dítě umí vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů.

12.4 Vzdělávací nabídka

- Motivace k námětovému tématu „Koloběh života“. Povídka – „Kapička Jára“. Kniha: Životní prostředí a výchova, autor: J. Hedera, nakl. Portál.
- Dialogy k povídání si o vodě př. Kde se bere? Kam odchází? Odpovědi na otázky: význam vody, potřeba vody, užití vody.
- Jak si sami v MŠ můžeme zachytit vodu – realizace, svod dešťové vody.
- Pozorování kaskády, nádrže (i třeba podle ročních období sledování stavu vody, hladiny vody).
- Zalévání květin, stromů, záhonů.
- Omývání rukou, ale i nohou a to v teplých dnech pro osvěžení.
- Rozdíl vody mezi užitkovou a pitnou vodou (pravidla ve společnosti, zdravotní problémy, nemoci).
- Voda v lahvích vs. voda z kohoutku - recyklace, pitná voda - vysvětlit, obrazové materiály.
- Pokusy s vodou (experimenty) – 1) předměty do vody – co je těžké, co je lehké, co se usazuje, co plave, 2) barvení vody, 3) ochucení vody – cukr, sůl, 4) čištění vody – jednoduché filtry viz příloha.
- Voda v létě vs. voda v zimě (tekutá voda x zmrzlá voda x pára). Experiment s mrazničkou. Rozpouštění ledu – zaznamenat čas.
- Voda, která se používá k různým činnostem – mytí nádobí, výroba papíru, praní oblečení – zkusit si to.
- Encyklopedie a knihy k tématu.
- Básně, říkadla, písně, PH, HPH k tématu.
- Relaxace u nádrže a u kaskády – chvílky odpočinku, pozorování. Klidová činnost.
- Hrátky s vodou – porovnávání množství vody do různých objemů.
- Dramatizace – příběh: „Kapička Jára“.
- Hledání míst, kde se všude doma nebo v MŠ setkáváme s vodou.
- Uvědomění si plýtvání s vodou a znečišťování vody v domácnosti. Důsledky.
- Beseda s přírodovědcem, ochráncem, ekologem. Druhy vodstva, druhy vody – slaná, sladká, vodní plochy, toky, vodní společenství, vodní biotop – rostliny a živočichové.

- Práce s mapou – ukázka, kde v okolí jsou vodní toky a plochy.
- Tematická vycházka k potoku, k přehradě, k nádrži.
- Společenství vody – poušť x tropický deštný prales – viditelný rozdíl.
- Co je to studánka, kde se vzala – spodní toky, prameny, léčivé prameny.

12.5 Údržba

- Místo by mělo být vždy uklizeno a to ve smyslu, že by tam neměly být papírky či odpadky.
- Místo by mělo děti evokovat ke hrám. Voda by měla být čistá, nepáchnout.
- Nad celkovým místem, by měla dohlížet osoba, která bude zodpovídat za hygienu místa.
- V případě špatného stavu vody, by měla být provedena celková očista vody a celého vodního systému – kaskády, nádrže.

13. Čáry, máry obrázky

Ilustrační foto

13.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém bloku děti uplatní především svou fantazii a kreativitu. Svým výtvarně-pracovním projevem si budou rozvíjet jemnou motoriku, která úzce souvisí s rozvojem mozkových vjemů. Děti si taktéž vylepší grafomotorický projev.

13.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj a užívání všech smyslů.
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace ruky a oka).
- Rozvoj tvořivosti, tvořivého a kreativního myšlení, tvořivého sebevyjádření.
- Rozvíjení pozitivních vztahů k umění, rozvoji dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat.
- Rozvoj seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije a vytváří si pozitivní vztah k němu.
- Rozvoj vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi.

13.3 Očekávané výstupy

- Dítě zvládá koordinaci ruky a oka, zvládá jemnou motoriku.
- Dítě vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (vnímá hmatově, zrakově), záměrně pozoruje, všímá si.
- Dítě chápe prostorovou orientaci v konstruktivní hře.
- Dítě se záměrně soustředí na činnost a udržení pozornosti.
- Dítě řeší problémy, úkoly a situace, myslí kreativně, předkládá nápady.
- Dítě vyjadřuje svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných).

13.4 Vzdělávací nabídka

- Děti budou malovat klacíkem do vlhkého písku, hlíny, šterku. Malování do písku se uskuteční na pískovišti.
- Taktéž lze i obtiskovat různé přírodniny – kameny, mušle, ulity, dřívka.

- Veškeré tyto variace kreseb a obtiskování v zimním období, lze provést přímo do sněhu.
- Lze vytvořit různé soutěže např. na téma: „Kdo nakreslí skřítku“ aj.

13.5 Údržba

- Místo by se mělo udržovat v čistotě, bez papírků atd.
- Místo by mělo děti vybízet ke tvořivé a kreativní hře.
- Místo by mělo být neustále zvlhčené, pokud by materiál jako písek, hlína, štěrk bylo suché.
- O místo by se měla starat pověřená osoba.

14. Zacvič si s Filipem

Ilustrační foto

14.1 Charakteristika

Děti v přírodním prostředí a tedy jim přirozeném prostoru, mohou rozvíjet své fyzické dovednosti. Zcela přirozeně tak rozvíjí hrubou motoriku, ale i jemnou motoriku. Jejich duševní stav se tak lépe regeneruje. Jsou více v pohodě a mají větší chuť k aktivitám. Pokud jsou děti takto podporovány, je to zcela v souladu s rozvojem duševní a fyzické harmonie dítěte a to vede ke šťastnému dětství, které se odrazí i v dospělém věku člověka.

14.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj sebe sama, uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti.
- Rozvoj seznamování se s pravidly chování a chování ve vztahu k druhému.
- Rozvoj vytváření prosociálních postojů – tolerance, přizpůsobivost.
- Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti.
- Rozvoj vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu.
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky, ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí.

14.3 Očekávané výstupy

- Dítě zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí.
- Dítě je schopné koordinovat polohy a pohyby těla.
- Dítě zachovává správné držení těla.
- Dítě je schopné vytvořit si povědomí o mezilidských morálních hodnotách.
- Dítě si uvědomuje nebezpečí, které mu hrozí, má povědomí jak samo sebe, ale i svého kamaráda a v případě nebezpečí či potřeby se obrátit o pomoc.
- Dítě vědomě napodobuje jednoduchý pohyb podle vzoru, přizpůsobí jej podle vzoru.

14.4 Vzdělávací nabídka

Součástí sportovně-pohybových atrakcí je:

- lanoviště
- klády stromů s pařezem

Možná nabídka na využití:

Lanoviště:

- Prolézání, šplhání, podlézání, přelézání (Nepouštět děti na atrakce, když bude vlhké počasí či deštivo – Dbát na bezpečnost)
- Hry sportovního charakteru, které děti učí udržovat balancování, stabilitu, rovnováhu a to fyzického, ale i duševního charakteru. (Nepouštět děti na atrakce, když bude vlhké počasí či deštivo.)
- Tvořivá hra námětová – kdy se přes lana položí plátna, plachty a postaví se domeček. Realizace dětské fantazie a kreativně-tvořivého a konstruktivního myšlení. (Nepouštět děti na atrakce, když bude vlhké počasí či deštivo.)

Klády stromů s pařezem:

- Chození, přeskakování, přelézání pařezu a klád. (Nepouštět děti na atrakce, když bude vlhké počasí či deštivo.)
- Počítání letokruhů na pařezu.
- Malování a kreslení letokruhů – různé kreativní techniky. (altán)
- Stíhání jednotlivých nakreslených letokruhů - manipulační činnosti, rozvoj jemné motoriky ruky. (altán)
- Objímání klád dětmi – kolik rukou jí obejmeme, základy matematické představivosti.
- Grafomotorika – letokruhy – ovál, kolo. (altán)
- Počítání kroků, jak je dlouhá kláda.
- Tvořivé hry námětové: Na dřevorubce, sportovce.
- Použití klády jako kladiny – přecházení po kládě. Pohybové cvičení. Posilování klenby nohy. Posilování a rozvíjení stability, rovnováhy a to z pohledu fyzického, ale i

duševního charakteru. Dodržování prvků záchrany, bezpečnost). (Nepouštět děti na atrakce, když bude vlhké počasí či deštivo.)

14.5 Údržba

- Tyto sportovně-pohybové atrakce by měly být především bezpečné, měly by se kontrolovat a měly by odpovídat normám bezpečnosti.
- Celý sportovně-pohybový koutek by měl být udržován v čistotě.
- Mělo by se vždy vše udržovat v bezpečnosti, aby nedošlo a nedocházelo k úrazům.
- Na sportovně pohybové atrakce děti budou pouštěny pouze v suchém období z důvodu bezpečnosti.

15. Živá voda pro ptáčky

Ilustrační foto

15.1 Charakteristika

V tomto námětově tematickém celku děti poodhalí, že voda je dárkyní života nejenom pro lidi, ale i pro zvířata, jako jsou ptáci, drobný hmyz a mnohé jiné. Naučí se pozorovat a soustředit se na zaměřený cíl, který pro nás bude odměnou za chvílky trpělivosti. Děti se budou snažit naučit novým vědomostem, jako jsou znalosti druhů ptáků. Vytvoří si první asociace mezi ptačí říší a reálným světem. Děti budou poslouchat a snažit se zapamatovat „ptačí řeč“. Toto vše děti může inspirovat následně k novým koníčkům jako je ornitologie. O tyto poznatky se mohou děti podělit se svými rodiči, příbuznými a přáteli MŠ.

15.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách.
- Rozvoj povědomí o živé a neživé přírodě.
- Rozvoj seznamování se s místem a vytvoření si pozitivního vztahu k němu.
- Rozvoj pochopení, že život je jedinečný a často i neopakovatelný.
- Rozvoj citů a emotivních složek dětského světa v různých formách.
- Rozvoj vědomostí u dítěte a to novou zajímavou formou.
- Rozvoj schopnosti se přizpůsobit podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám.

15.3 Očekávané výstupy

- Dítě má povědomí o nových informacích, které zvládá vstřebávat a využít pro reálný svět a životní praxi.
- Dítě je schopné se nebránit novým poznatkům, má z nich radost a chce je opakovat a taktéž je schopné se s nimi podělit s ostatními.
- Dítě dokáže vyvinout volné úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení.
- Dítě umí se soustředit pomocí všech smyslů (převážně zrakem a sluchem).
- Dítě vnímá, že svět přírody má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý.
- Dítě si osvojuje elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení.

15.4 Vzdělávací nabídka

- Sledování ptáků u napajedel.
- Rozlišování jednotlivých druhů ptáků, jejich chování a znaky.
- Práce s atlasem a encyklopedií. Hledání ptáků v knihách, kteří navštěvují naše napajedla.
- Vést si záznam o návštěvách ptáků u napajedel. (altán)
- Vedení si vlastního atlasu ptáků, kteří navštívili napajedlo. Kreslené obrázky.
- Zpívání s ptáky – nápodoba ptačího zpěvu. Společný koncert s ptáky. (altán)
- Doplnování vody a udržování čistoty napajedel.
- Nahrávání ptáků na zvukový záznam.
- Hledání na internetu ptačí řeči.
- Práce s internetem. Hledání ptáků na internetu – obrázky, zajímavosti, jak ptáci žijí atd.
- Tvořivé hry námětové – hry na ptáčky. (altán, zahrada)
- Výtvarně-pracovní projekty: vytvoření ptačího kamaráda. Zajímavé netradiční techniky – peří, provázky, textil aj.
- Možná beseda s ornitologem (Škola Humanitas)
- Pohybová hra: „Na ptáčky“.
- Písničky, básně, říkadla, pohádky a příběhy vše dle tématu ptáci, voda.
- Logopedie – hlásky ptáků. Procvičování problematických hlásek dětí v mluveném slově.
- Anglický jazyk – slovní zásoba (pták = bird).
- Kresba, malba obrázků ptáků a následná možná výstava obrázků.
- Vítání s jarem a loučení se s podzimem – vlaštovky přilet a odlet.
- Manipulační činnosti – skládání papíru – vlaštovky.
- Modelování ptáčků, kteří nás navštívili u napajedel.
- Fotografování ptáků.
- Povídání si s rodiči o ptácích, kteří navštěvují napajedla. Zasvěcení rodičů k tématice ptáků.
- Spolupráce se základní školou – výroba napajedel z keramiky.

15.5 Údržba

- Děti se společně s rodiči a s paní učitelkou starají o ptačí napajedla a to celý rok.
- Společně udržují napajedla v čistotě.
- Ve spolupráci se základní školou a s rodiči se opravují rozbitá napajedla.

16. Centrum našeho poznání

Ilustrační foto

16.1 Charakteristika

V altánu na školní zahradě děti mohou relaxovat a vnímat přirozené krásy světa, jako jsou stromy na zahradě, hmyz, ale i pocítit vůni jara nebo podzimu, či slyšet vítr si hrát s listy stromů. Taktéž v altánu se děti mohou přirozeně, spontánně dozvídat věci, díky kterým budou rozvíjet svou rozumovou složku nebo mohou kreativně vytvářet různé činnosti spojené s environmentální výchovou. Veškeré činnosti jsou motivované a dítě nenásilnou formou vtáhnou k novým poznáním.

16.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Rozvoj a užívání všech smyslů.
- Rozvoj a osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí.
- Rozvoj vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu a učení.
- Rozvoj zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému, rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslnému, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie.
- Rozvoj seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije a vytváření pozitivního vztahu k němu.

16.3 Očekávané výstupy

- Dítě je schopné se orientovat ve známém prostředí v životě tohoto prostředí (v MŠ, v blízkém okolí).
- Dítě si osvojuje elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi.
- Dítě zvládá řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“.
- Dítě umí vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehnout, všimnout si nového, změněného.
- Dítě nalézá nová řešení nebo alternativní.

16.4 Vzdělávací nabídka

Altán umožňuje činnosti, které dětem rozšiřují poznání světa, první učení, kreativní a tvořivé myšlení a tvoření. Ale také jako herna, kde děti si spontánně mohou hrát a svobodně si užívat a vnímat dětství. Altán má využití pro celý školní rok.

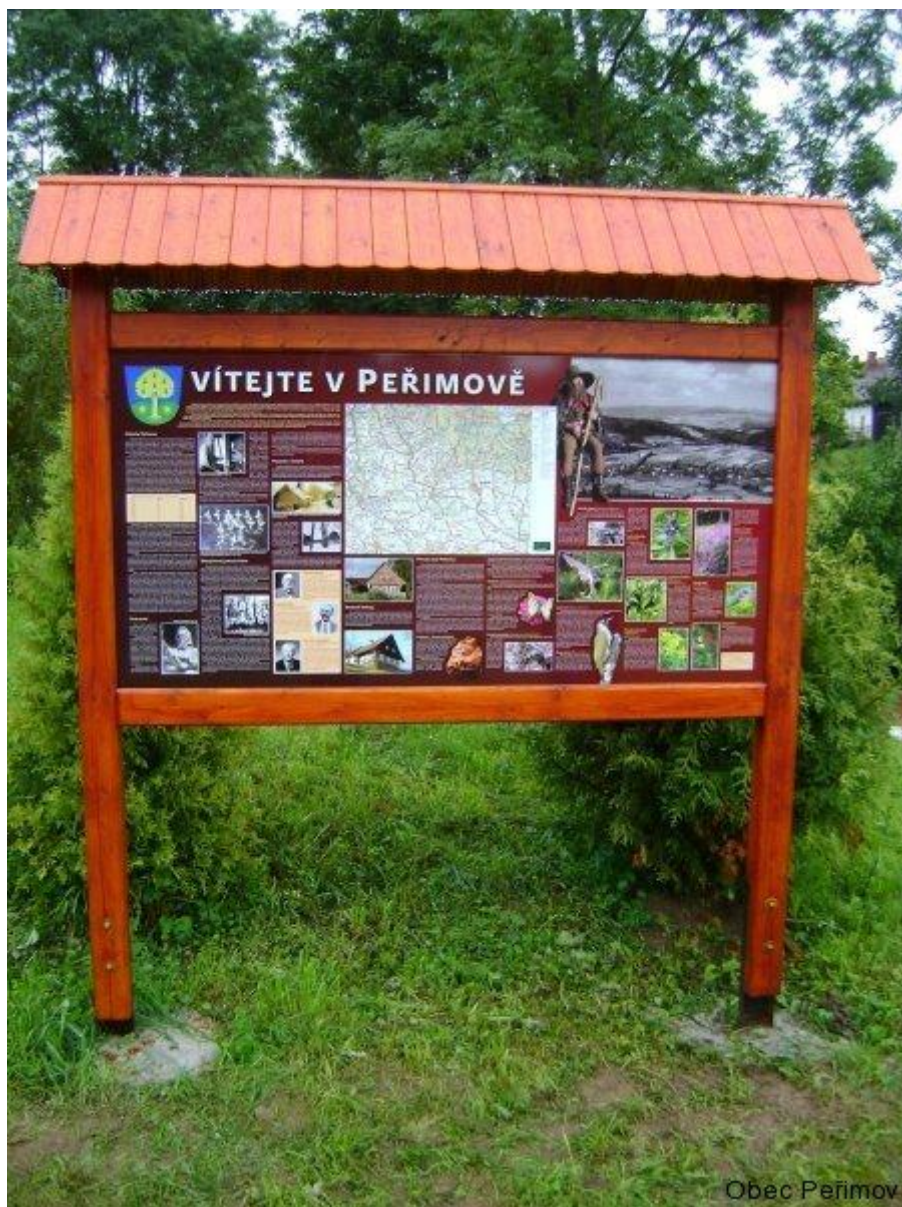
- Možnost pozorování zahrady z altánu a to ve všech jejích ročních obdobích.
- Altán, který bude sloužit jako kreativně tvořivá dílna pro různé výtvarně-pracovní projekty.
- Altán, který bude sloužit jako jídelna, kde děti mohou např. svačit venku na čerstvém vzduchu.
- Altán sloužící jako třída ve venkovních prostorech resp. na čerstvém vzduchu.
- Altán, jako místo na provádění experimentů a pokusů.
- Altán, jako místo pro námětově-tvořivé hry.
- Altán, jako místo pro setkávání na zahradních slavnostech, v různých ročních obdobích, jako např. Vítání jara, Setkání se slunečním létem, Loučení se s podzimem, Příchod adventního času, Dýňová slavnost, Velikonoční zajíček, Drakiáda, Halloween a jiné další zajímavé třídní projekty.
- V příloze jsou přiloženy informace z knihy „Životní prostředí a výchova“ (autor: J. Hederer, nakl. Portál, rok vydání: 1994, str. 42-46, kapitola o energiích v domácnosti. Je zde vysvětlení, co je energie, jak je možné si energii vyrobit, druhy energií. Dítě na tomto základě pochopí věci, které mu jsou v podstatě přirozené, ve smyslu, že je má každý den. Ale že nejsou tyto věci až taková samozřejmost, když se vrátíme v čase zpět. Jednoduchou a velice poutavou formou se dítě dozví podstatu.

16.5 Údržba

- Altán by se měl vždy udržovat v čistotě.
- O altán by se vždy měla starat pověřená osoba, která kontroluje stav dřeva, nátěry, funkčnost, stabilitu aj.
- Altán by měl mít multifunkční využití a podle toho by se k němu mělo přistupovat. Proto v tomto smyslu i by se mělo zvažovat, jaké činnosti v něm provádět a jaké ne.

- Každý, kdo opustí altán, si vždy zkontroluje, zda po sobě nezanechal nepořádek, neuklizené pomůcky, či věci, které do altánu nepatří.

17. INFORMAČNÍ TABULE

Ilustrační foto

17.1 Charakteristika

Informační tabule bude umístěna ve venkovních prostorech Mateřské školy – školní zahrady, nejlépe u hlavního vstupu. Bude navržena ve spolupráci s učitelkami a dětmi, výtvarníkem a projektantkou. Informace budou srozumitelné jak pro rodiče, veřejnost, ale také především pro děti. Bude obsahovat různé piktogramy, jednoduchý popis zahradních prvků, kamaráda Filipa a jeho stopy nás budou směřovat, jakou cestou se vydat za poznáním.

17.2 Dílčí vzdělávací cíle

- Osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí.
- Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení.
- Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)
- Vytváření základů pro práci s informacemi.
- Seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému.
- Poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí.
- Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách.

17.3 Očekávané výstupy

- Má povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc.
- Rozlišuje některé obrazné symboly (piktogramy, orientační značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci.
- Zaměřuje se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhaluje podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nachází společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi).
- Postupuje a učí se podle pokynů a instrukcí.

- Chápe prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u vedle, mezi, apod.)
- Dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování v mateřské škole, na školní zahradě, dodržuje herní pravidla.
- Zachycuje skutečnosti ze svého okolí a vyjadřuje své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik.
- Utvoří si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti).
- Osvojí si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi.

17.4 Vzdělávací nabídka

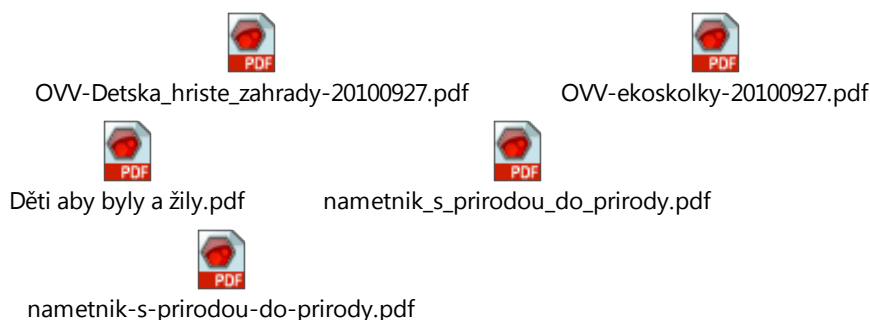
- Příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků.
- Grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen.
- Přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování.
- Činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- Činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- Hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině.
- Činnosti zaměřené k seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplné praktické aplikaci.
- Činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě.
- Spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- Hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce.

- Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (příroda živá i neživá, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období).
- Práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií.

Použitá literatura

1. HEDER, J. *Životní prostředí a výchova*. Nakl. Portál 1994.
2. RUBEŠOVÁ, I. *Podíl času stráveného ve vnitřních a venkovních prostorách mateřské školy*. Bakalářská práce, 2010.
3. BUREŠOVÁ, K. (Ed.) *Učíme se v zahradě*. Kněžnice, Chaloupky, 2007.
4. BURBANK, L. *Training of the Human Plant*. New York: Century, 1907.
5. JANČAŘÍKOVÁ, K. *Pedagogika pod širým nebem*. Sedmá generace. 2010.
6. VONDROVÁ, P. *Další náměty pro tvorbu s dětmi*.
7. *Výtvarné techniky pro děti - kapitola Inspirace land-artem* (Portál, 2001).

Materiály učitelek

Internetové zdroje

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/10415/lesni-pohadky.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/3182/OBTISKY-V-PRIRODE---NAMETY-PRO-VYTVARNE-CINNOSTI.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/17731/environmentalni-cinnosti-v-predskolnim-vzdelavani-venkovni-prostredi.html/>

<http://dum.rvp.cz/materialy/environmentalni-pracovni-listy.html>

http://wiki.rvp.cz/Sborovna/7.SKZC/Tvo%C5%99iv%C3%A1_d%C3%ADna/Recyklohran%C3%AD_ekoleda_%22P%C5%99%C3%ADroda%22

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/9529/HRY-V-PRIRODE.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/6423/CO-UZ-VIME-O-PRIRODE---ROSTLINY.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/6419/CO-UZ-VIME-O-PRIRODE---ZVIRATA.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/2380/ROSTLINY-V-JARNI-PRIRODE.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/24/K-CEMU-JSOU-BAREVNE-KONTEJNERY.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/7011/byt-prirode-kamaradem.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2742/vypravy-do-prirody.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/16329/lesni-skolka-nauci-rozumet-prirode.html/>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/232/vytvarne-techniky-land-art-a-empaketaz.html/>